



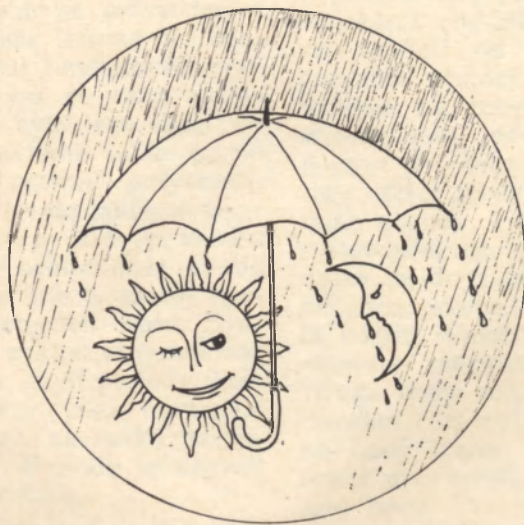


8862

JAN SZYMIK

A GDY BĘDZIE SŁOŃCE I POGODA

(Ludowe prognozyki pogody ze Śląska Cieszyńskiego)



Czeski Cieszyn 1989

P 3.02.22 SL



8862

398.3/.4 (438)

A GDY BĘDZIE SŁOŃCE I POGODA?

Motto:

*Bierz radę od przypowieści,
nie potępiaj ich prostości.*

(Biernat z Lublina: „Żywot Ezopa Fryga“)

KILKA SŁÓW WPROWADZAJĄCYCH

Człowiek na całej przestrzeni swych dziejów był zawsze zależny od otaczającej go przyrody, której jest nieodłączną częścią, szczególnie zaś od klimatu i zjawisk atmosferycznych. Toteż obcując na co dzień ze Słońcem, Księżycem i gwiazdami, upałem i chłodem, wiatrem, deszczem, gradem, śniegiem i mrozami, burzami i błyskawicami oraz z innymi jeszcze zjawiskami atmosferycznymi, starał się wnikać w ich tajniki. Wraz z poznaniem pewnych regularności zachodzących w przyrodzie i atmosferze, oczywiście jeszcze bez znajomości praw i reguł fizykalnych, wysnuwał wnioski o tym, co może nastąpić później. Ważne było jego spostrzeżenie oraz uzmysłowienie sobie, że po mrozach i śniegu powoli przychodzi ocieplenie, dochodzące do jakiegoś punktu kulminacyjnego, po którym znowu następuje powolne ochładzanie aż do mrozu i śniegu włącznie w mniej więcej regularnych odstępach czasu. Zauważył też zapewne cykliczne powtarzanie się tych zjawisk, czyli periody, którą dzisiaj rozumiemy jako naturalne zjawisko klimatyczne na danej szerokości geograficznej. Periode tę nazwał latem lub rokiem w ogóle.

Na podstawie takich i im podobnych spostrzeżeń łatwo już podzielił rok na dwie części: zimną (chłodną) i ciepłą, w których to okresach wegetacja roślin ustawała zupełnie lub bujnie się roz-

wijała. Wreszcie później, już przy znacznym nagromadzeniu spostrzeżeń i bogatego doświadczenia życiowego bardzo wielu pokoleń, czyli wiedzy ludowej, i na tej podstawie rozwijającej się pierwotnej nauki, nasi przodkowie, Słowianie, dzielili rok (lato) na dwie części, i to według solsticjum letniego (ciepłego) i solsticjum zimowego (chłodnego) — na lato i zimę, nazywając obydwa te okresy rokiem.

U Słowian Zachodnich, bo o nich tylko mowa, na pradawnych ich terenach, w przybliżeniu pokrywających się z dzisiejszymi, chociaż bez obszaru leżącego na wschód od rzeki Łaby, dopiero znacznie później spotykamy się z podziałem na cztery główne pory roku: wiosnę, lato, jesień i zimę. Prawdopodobnie poprzedzał go podział roku na trzy części (pory) według trzech przemian pogody. I tak pierwszą część starosłowiańskiego roku rozpoczynała budząca się do nowego życia przyroda — wiochna, wesna, jar, której patronowała bogini Wiochna, stąd u nas wiosną nazwano pierwszy okres (porę) roku. Druga część roku pogańskiego u tych Słowian rozpoczynała się w dzień bożka Lady (Łady) właśnie w solsticjum letnie przy najdłuższym dniu i najkrótszej nocy. Trzecia część starosłowiańskiego roku pogańskiego rozpoczynała się w najkrótszy dzień i w najdłuższą noc, czyli w dzień Koledy, inaczej też bożka Zimowita, później zimą nazwana. Natomiast jeszcze przy późniejszym

podziale roku na cztery pory jesień jest stosunkowo najpóźniejszego pochodzenia.

Oprócz tych głównych określeń pór (części) roku na Śląsku Cieszyńskim, który tutaj interesuje nas wyłącznie, spotykamy jeszcze dziś cały szereg innych określeń szczegółowych: *na przednówku, jak sie siolo, jak sie oralo, jak sie zymnioki sadziło, na przedwiośniu, w siana, w żniwa, jak sie śliwki, gruszki, jabka obiyrało, jak sie zymnioki kopało, jak sie kapuste kładło (deptało), przy piyrszym śniegu, jak zaczęły przimrózki, na Gody, na Wielkanoc, na Zielone Świąta* itd., co Kazimierz Moszyński nazywa małymi porami roku. A takich określeń jest na całym Śląsku Cieszyńskim o wiele więcej, np.: *jak zaczęły pluty, jak sie piyrzi szkubało, jak śniyg sloz, jak sie trowa zaczęła ciść, kosić, jak sie owce, krowy wyganiało, jak lipy kwitły, jak sie piyrszy miód wybiyroł, po otawie, w babi lato* itp.

Dawno temu człowiek wszystko ożywiał. Tak było i z interesującą nas tutaj pogodą. Znaczenie bożka Pogody i jego kult musiały być chyba w dawnych czasach poważne, skoro od niego nieraz zależało utrzymanie się przy życiu, kiedy bowiem Pogoda się rozgniewał, to zsyłał ulewne, długo trwające deszcze, powodujące groźne powodzie lub grad, wichury, błyskawice i pioruny, a także śnieżyce i tęgie mrozy. Sprzyjał zaś ludziom słońcem, ale też słońcem ich karał. Był kapryśny, często potrafił szybko zmieniać humory i upodobania. Znienacka umiał być groźny. Dlatego się go obawiano i stąd niezwykle go

czczono, wznosząc do niego nie tylko modły, lecz składając także liczne ofiary.

Podziwu godna wydaje się dzisiaj uderzająca właściwość i prawdziwość podziału roku według przemian pogody, co każe nam przypuszczać, że dawne ludy słowiańskie musiały posiadać głębsze rozeznanie również w poszczególnych zjawiskach pogody, czyli w rozwoju zjawisk atmosferycznych, oraz, że posługiwały się przepowiedniami o pogodzie według pewnych symptomów w otaczającej je przyrodzie. A zatem ludowe przepowiednie o pogodzie, czyli tzw. prognostyki powstawały w zamierzonych czasach, kiedy zaczęło się rozwijać zbieractwo, a potem łowiectwo i pasterstwo. Niestety, tylko znikome szczątki tej zapewne bogatej wiedzy ludowej o pogodzie przetrwały do naszych czasów. Do dziś prognostyki występują wśród ludu znad Olzy w pięknych, nieraz trafnych a także dosadnych przysłowiach, powiedzeniach, porzekadłach i przepowiedniach o pogodzie, właściwie zwanych prognostykami.

Aby uchronić je od całkowitego zapomnienia, w czym zasłużyły się też wszystkie polskie kalendarze wychodzące na Śląsku Cieszyńskim, i przywrócić im choćby tylko częściowo ich urok oraz postarać się o należne im miejsce w cieszyńskiej kulturze ludowej, zebraлиśmy ich sporo na lewobrzeżnym Śląsku Cieszyńskim i w tej pracy prezentujemy. Opracowana przez nas i podana tutaj systematyka i klasyfikacja prognostyków służyć ma do ich głębszego rozpoznania.

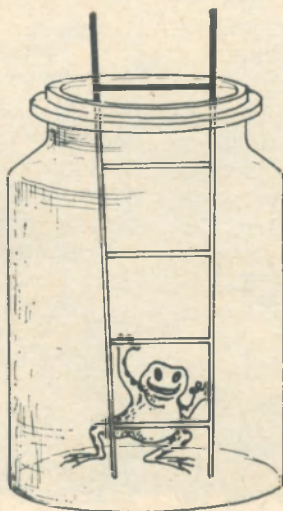
PROGNOSTYKI W ŚWIETLE NAUKI

Współczesna meteorologia traktuje ludowe prognostyki pogody z dwóch punktów widzenia. Obydwa wydają się nam być skrajnymi. Pierwszy z nich, zwolennikiem którego jest chyba większość współczesnych uczonych, uważa opieranie prognoz pogody, czyli fachowe jej przewidywanie i przepowiadanie, na ludowych prognostykach pogody za anachronizm. Inni natomiast, a jest ich znacznie mniej, przyznają prognostykom niezaprzeczalną wartość. — Obiektywna racja będzie się chyba znajdowała gdzieś w środku. Przeciwnicy prognostyków i ich zwolennicy popełniają widocznie ten sam błąd, bo z góry albo odrzucają wszelkie stare ludowe przepowiednie pogody, albo bez ich zbadania przypisują im niejako odwieczną mądrość.

Przypomnijmy, że człowiek od najdawniejszych czasów usiłował przewi-

dzieć pogodę i jej dalszy rozwój, bowiem od tego zależała w wielkiej mierze jego egzystencja. Z doświadczenia wiedział, że nieprzychylnie kształtowanie się zjawisk i czynników atmosferycznych może go pozbawić częściowo lub całkowicie plonów jego pracy, a nawet życia. Dlatego je badał, pilnie obserwował i na podstawie długoletnich doświadczeń wyciągał odpowiednie wnioski. Z tego powodu trudno przypuścić, aby wnioski te — prognostyki — pozbawione były słuszności.

Ludowe prognostyki pogody są bardzo różnorodne i tak rozmaite, że na pierwszy rzut oka sprawiają wrażenie niebywalej gmatwaniny epok, okresów, poglądów, wierzeń, doświadczeń i przesądów. Rzeczywiście tak jest, bo cała kultura ludowa ma charakter synkretyczny. Wymagają zatem uporządkowania, a jedno z możliwych w tym względzie rozwiązań proponujemy na innym miejscu.



OGÓLNA OCENA I CHARAKTERYSTYKA PROGNOSTYKÓW

Stwierdźmy zatem, że nie można bez solidnej naukowej analizy odrzucić jako nieprzydatnych ludowych prognostyków pogody, które zrodziła konieczność i doświadczenie, gdyż pogoda w życiu i działalności człowieka odgrywała i odgrywa nadal doniosłą, a często nawet decydującą rolę. Przez wczesne rozpoznanie jej przebiegu i rozwoju można nieraz uchronić się przed przykrymi jej następstwami — powodziami, suszami, nieurodzajami, gołomrozią itp. Prognostyki zaś, ponieważ przeważnie występują jako rymowane układanki, można łatwiej zapamiętać.

Obecnie na Zaolziu można jeszcze dość powszechnie usłyszeć piękne, nieraz bardzo trafne i dosadne przepowiednie, powiedzenia, porzekadła i przysłowia ludowe o pogodzie. Niektóre z nich można przeważnie usłyszeć wśród starszego i średniego pokolenia mieszkańców wsi, młodzież wiejska zaś zna ich niewiele, i to tylko te najpopularniejsze. Miejskie starsze pokolenie zna je również, średnie słabo, a najmłodsze prawie w ogóle. Sporadycznie niektóre i nieliczne prognostyki można znaleźć w starych cieszyńskich materiałach archiwalnych i w kronikach gminnych lub szkolnych, a także w chłopskich pamiętnikach. Natomiast stosunkowo często drukowały je kalendarze, i to niemalże wszystkie, które wychodziły tutaj do 1948 roku. Poczynając 1949 rokiem Kalendarz Głosu Ludu, później Kalendarz Zwrotu i wreszcie ich następca, Kalendarz Śląski, zaniechały drukowania prognostyków, wznowiając ich publikowanie dopiero w 1973 roku. Pojawiają się tu do dzisiaj, ale nie we wszystkich rocznikach.

Dawniejsze kalendarze cieszyńskie zamieszczały nie tylko prognostyki ludowe, lecz także wypiski z pseudonaukowych kalendarzy astrologicznych bez podania źródła włącznie z niedorzecznym tzw. stuletnim kalendarzem. Z nich to przed 50, 100 i więcej laty lud

czepał swe wiadomości także o bardzo interesującej go pogodzie, a nieraz nimi zawiedziony zawyrokował:

*Kalyndorz — wielki łgorz,
gdo w nim czyto, szelma bito.*

Równocześnie lud jednak też spostrzegł, że niektóre stare prognostyki ludowe publikowane w kalendarzach na prawdę odpowiadają rzeczywistości, że są prawdziwe, co skomentował następująco:

*Gdo wierzi — niech wierzi,
a gdo nie wierzi — niech przimierzi.*

Właśnie: „Niechaj przymierzy“. I nie jeden chłop u nas przymierzał, obserwując pilnie pogodę i robiąc o zaobserwowanym jej stanie notatki w tym samym kalendarzu, obcując z nim niemalże codziennie, co odbiło się nawet w porzekadle:

*Człowiek bez kalyndorza
je jak ksiądz bez bawiorza.*

Oprócz tego istniała także rodzinna tradycja przekazywania prognostyków z pokolenia na pokolenie. Świadczy o tym chociażby to, że bardzo wiele z odnotowanych tutaj w ogóle nigdy nie było drukowanych.

Z jednej strony lud przejmował i przyswajał sobie prognostyki z kalendarzy, z drugiej zaś strony kalendarze przejmowały je od ludu i ogłaszały, stosując różne kryteria. Zazwyczaj powtarzano jedne i te same teksty, toteż kalendarze cieszyńskie przyczyniły się do utrwalenia tylko stosunkowo niewielkiej liczby prognostyków pogody.

Dla ludzi żyjących w przyrodzie, obcujących z nią na co dzień i odczuwających swą zależność od niej, a zatem dla rolników, ogrodników, leśników, drwali, rybaków jest to naturalna forma poznania. Podkreślić jednak trzeba znaczenie miejsca, czyli szerokości geograficznej powstania poszczególnych prognostyków. Trzeba bowiem sobie uświadomić, jak znacznie odmienna od naszej jest np. pogoda w Grecji lub w Norwegii, w Anglii i na Białorusi,

choć kraje te leżą w Europie. Bardzo wiele spośród obecnie u nas znanych jest przejętych skądinąd i dlatego nie zawsze odpowiadają naszemu regionowi nadolziańskiemu, nie sprawdzają się tutaj. Nie sposób jednak dziś wykazać, które z nich są rodzimego, śląskiego, a ściślej cieszyńskiego pochodzenia, a które przywędrowały do nas z najróżniejszych stron. Zresztą o to wcale tutaj nie chodzi. — Idzie nam przede wszystkim o ogólną charakterystykę ludowych prognostyków pogody.

Znaczna część prognostyków wskazuje na to, że lud od zarania dziejów aż po czasy najnowsze zazwyczaj właściwie obserwował zjawiska przyrody,

szczególnie te, które zachodzą w atmosferze. — Swoje spostrzeżenia rozpowszechniał i przekazywał potomnym, którzy je dalej rozbudowywali, upiększali i rymowali, przekazując następnym generacjom w coraz to doskonalszej formie językowej, niekiedy, niestety, kosztem treści i sensu danego prognostyku. Wiele z nich zaginęło już bezpowrotnie. Zachowała się jednak dość pokaźna ich liczba na Śląsku Cieszyńskim, a zaznaczymy, że prezentowane tu zebrano wyłącznie na lewobrzeżnej stronie Olzy. Zaznaczyć też należy, że publikujemy tutaj wyłącznie te ludowe prognostyki pogody, które nie były ogłoszone w I tomie monografii „Płyniesz Olzo“, a jest ich tam 225.



SYSTEMATYKA PROGNOSTYKÓW

⁹
Już od niepamiętnych czasów istniał samorzutny i naturalny podział prognostyków ludowych, i to na zimowe i letnie, który z kolei rozszerzył się na trzy grupy prognostyków: wiosenne, letnie i zimowe. Wreszcie rozbudował się na cztery grupy: wiosenne, letnie, jesienne i zimowe. Ten prastary, naturalny podział prognostyków ludowych jest dogodny dla praktycznych potrzeb nawet obecnie. Tak samo naturalnym podziałem prognostyków jest również ich zręczny podział według dwunastu miesięcy roku kalendarzowego. Przy prezentacji cieszyńskich prognostyków ludowych będziemy się ich trzymali jako tradycyjnych, tu natomiast proponujemy rozwiązanie inne, opierające się na podziale do siedmiu klas, które poniżej szcharakteryzujemy.

- I Kalendomanteje
- II Atmomanteje
- III Fitomanteje
- IV Zoomanteje
- V Antropomanteje
- VI Geomanteje
- VII Kosmomanteje

I KALENDOMANTEJE: W tej klasie znajdują się wszystkie te prognostyki pogody, które oparte są tylko na pewnej dacie roku albo w ogóle na kalendarzu. Stąd nazwa klasy — przepowiednie kalendarzowe:

- (1) *Jak długo po Janie (24 VI)
kukuczka śpiwo,
tym drogszo reż na torgu bywo.*

II ATMOMANTEJE: Czerpią temat z zaobserwowanych zjawisk atmosferycznych:

- (2) *Chmurki, kiere sie rozplywja,
pogoda nas obdarzaja.*

III FITOMANTEJE: Oparte są na zjawiskach zachodzących w świecie roślinnym:

- (3) *Jak kończyzna kwiotka zawiyo,
to deszcz sie zbliżo.*

IV ZOOMANTEJE: W tej klasie lu-

dowych prognostyków pogody chodzić będzie o zjawiska oparte na świecie zwierzęcym:

- (4) *Jak zajace warzą polywke
{opary wychodzą z lasu},
to bydzie jeszcze siedym dni
padać.*

V ANTROPOMANTEJE: Są prognostykami pogody opartymi na zachowaniu się ludzi lub na odczuwaniu przez nich pewnych dolegliwości:

- (5) *Bydzie deszcz,
bo starzika w kościach drze.*

VI GEOMANTEJE: Tutaj chodzić będzie o zjawiska zachodzące wprost na ziemi:

- (6) *Mokre gory w mgieł pierzinie,
uwidzą słońce niż dziyń minie.*

VII KOSMOMANTEJE: Są to ludowe prognostyki pogody oparte na zjawiskach kosmicznych, pozaziemskich:

- (7) *Jak sie kómeta pokoże,
bydzie szpatnie, że nie dej Boże.*

Z kolei w tej systematyce przewidzianych jest dla każdej klasy sześć podgrup:

- A. Efektywne
- B. Symetryczne
- C. Syngularne
- D. Fatalizmy
- E. Terminaria
- F. Kontaminacje

Dla orientacji podajemy znów przykłady:

A. EFEKTYWY — jako wynik ważnych faz rozwoju pogody:

- (8) *Jak padze na Jana Krzciciela
(24 VI),
przez miesiąc bydzie mokro
każdo niedziela.*

B. SYMETRALE — czyli symetria między poszczególnymi porami roku:

- (9) *Zielone Święta mokre —
Gody byda tłóste.*

C. SYNGULARY — zjawiska szczególne, pojedyncze i wszelkie odchylenia od prawidłowości:

(10) *W lecie gradu początek,
to znak zimnego powietrza
i mrozu.*

D. FATALIZMY — tradycyjne przepowiednie pogody opierające się na przekonaniu, że pogoda ma swój z góry wyznaczony bieg:

(11) *Jak Kwietnio — Palmowo
Niedziela (święto ruchome)
o chłodzie,
to listopad zimnym nóm
dobodzie.*

E. TERMINARIA — uwzględniają

program pracy rolnika (ogrodnika, leśnika, rybaka) i prac sezonowych:

(12) *U nas już to je taki,
że na Macieja (24 II) sieje se
przysade i kwaki.*

F. KONTAMINACJE — powiedzenia, przysłowia i przepowiednie kontaminowane, nawiązujące do prognostyków:

(13) *Grudziyń zymie zgrudzi
i izby wystudzi,
ale za to na Gody
każdy użyje swobody.*



NA ZAKOŃCZENIE JESZCZE KILKA SŁÓW

Prezentowany tutaj zbiór ludowych prognostyków pogody ze Śląska Cieszyńskiego powstał około 50 lat, bo jeszcze dzieckiem będąc, najpierw obserwowałem zapisywanie przez dziadka trzy razy dziennie pogody od Łucji (13 XII) do Wigilii (24 XII) przy równoczesnym braniu pod uwagę faz księżyca. Podczas okupacji niemieckiej, z braku innej polskiej literatury, zaczytywałem się w starych cieszyńskich kalendarzach, które były w domu na podórędziu i w nich odnajdywałem nie tylko zapiski o pogodzie robione dawniej przez dziadka, ale również wydrukowane przepowiednie pogody łącznie ze stu-letnim kalendarzem. Ponieważ temat mnie wciągał, począłem robić sam, wprawdzie bardzo dziecinne i śmieszne, obserwacje pogody i zapisywałem ich wyniki. Były to bardzo nieudolne i niekonsekwentne poczynania, o czym świadczą niektóre zachowane do dziś zapisy.

Po wojnie trzeba się było uczyć i moje, nazwijmy to zainteresowania meteorologiczne, poszły w ką. Odżyły znów na studiach, kiedy uczyłem się meteorologii i zdawałem egzamin z tej dyscypliny naukowej. Wtedy to rozpocząłem dosyć systematyczne zbieranie wszystkich ludowych przepowiedni, powiedzeń, przysłów i zwrotów przysłowiowych o pogodzie, nawet tych przypadkowo gdzieś zasłyszanych, sporządzając ich kartotekę. Dopiero jednak po 1965 roku, kiedy to powstała Sekcja Folklorystyczna ZG PZKO, opracowałem własny kwestionariusz, na podstawie którego przeprowadzałem badania w terenie, systematycznie gromadząc dalej i uzupełniając zbiór wiedzy ludu cieszyńskiego o pogodzie. Nie są to bowiem tylko prezentowane w tej pracy przysłowia i zwroty przysłowiowe, najczęściej rymowane, już drukowane, ale także nie publikowane dotąd przepo-

wiednie pogody według obserwacji słońca i innych gwiazd, księżyca, chmur, wiatru, mgły, temperatury, ciśnienia powietrza, widzialności, słyszalności, szronu, rosy, wilgotności, błyskawic, dymu, zachowań zwierząt i roślin, i szeregu jeszcze innych.

Na podstawie całego dotychczas zebranego materiału o pogodzie stwierdzić wypada, że przebogata jest wiedza meteorologiczna naszego ludu znad Olzy, z której tutaj prezentujemy tylko jedną część, stosunkowo dosyć bogatą, która może zainteresować wszystkich.

Teksty, jak łatwo można zauważyć, mają różny charakter — gwarowy i literacki. Zachowaliśmy je bowiem w oryginale tak, jak je zanotowano lub przejęto z mało znanych starych kalendarzy cieszyńskich. Oznacza to, że publikujemy tutaj teksty pochodzące przeważnie z przekazu ustnego, a tylko znikomą ich liczbę ze źródeł drukowanych.

Chociaż niektóre z prognostyków prezentowane są bardzo zbliżonymi wariantami, pozostawiliśmy je, świadczą bowiem o różnicowaniu regionalnym i żywotności, której procesy wariantywne są wyrazem. Nie wszystkie z podanych tutaj prognostyków traktują wyłącznie o pogodzie. Mówią także o zdrowiu, o czynnościach gospodarskich itp. sprawach, lecz zawsze bezpośrednio lub pośrednio wiążą się z pogodą, jej zjawiskami, objawami i następstwami lub są zbliżone do nich. Zaszeregowaliśmy je do niniejszego zbioru dlatego, żeby służyły za przykład synkretyzmu wiedzy ludowej, o czym powiedzieliśmy już wyżej.

Dla łatwego, bezpośredniego korzystania z prognostyków przez niefachowego odbiorcę zastosowaliśmy w tej pracy tradycyjny ich podział według pór roku i miesięcy z tym, że dla świąt ruchomych wybraliśmy tę porę roku, na którą dane święto ruchome przypada, i to z tego względu, że przesunięcia w dniach, tygodniach a nawet miesiącach są nieraz znaczne.

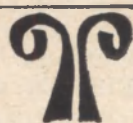
WIOSNA



- (14) *Już noc się traci, a dzień długi,
czy w porządku twoje plógi?
Czy spokojane pola były,
aby nie teraz pognożyły?*
- (15) Suchy post —
urodzajny rok.
- (16) *Szkopek deszcza wiosynnego,
gorść bagna bydzie ś niego.*
- (17) Już wczas na wiosne,
jak pogoda sprzijo,
kwaki się sieją
a przisada o Jozefie (19 III).
- (18) *Wczasny siw nigdy zmyli —
późny zaś dycki.*
- (19) Wiosynną siejbe zaprusz,
a ozimą zamaż.
- (20) *Jeśli wczas zakwitną głogi,
to radują się rzy chłopci.*
- (21) Jak stokrótki mają długi łądygi,
to bydzie długi lyn,
a jak krótki łądygi —
późne siwy.
- (22) *Czasym w Palmową Niedziele
(święto ruchome)
zieloności niewiele.*
- (23) Pogoda w Kwietnią (Palmową)
Niedziele
pokłodo, że bydzie urodzaju
wiele.
- (24) *Śniyg w Wielką — Szkaředną
(święto ruchome) Strzode,
bydzie moc gąsionek w kapuście.*
- (25) Jak na Wielką — Szkaředną
Strzode deszcz,
to gąsionki się rodzą.
- (26) *Deszcz do Bożego Grobu —
bydzie biyda o wodę.*
- (27) Jeśli we Wielki Piątek (święto
ruchome) rosa,
to nasiyj kupe prosa.
- (28) *Jeśli we Wielki Piątek rosa,
zasiyj, chłopie, moc owsa.*
- (29) Wielki — Czorny Piątek
deszczowy,
robi rok pragliwy.
- (30) *Wielkopiątkowy deszcz
zapowiada suchy rok.*
- (31) We Wielki — Czorny Piątek
mróz —
na każdej kępcie siana wóz.
- (32) *Jak je pięknie we Wielki Piątek
przed wschodem słońca,
to zatrzepej strómkami w sadzie
a uchronisz je przed
gąsionkami.*
- (33) O Zmortwychwstaniu (święto
ruchome),
jak ni ma wiatru,
trzepej strómkami w sadzie,
aby rodziły kupa owoców.
- (34) *Deszcz na Wielkanoc (święto
ruchome) —
mało paszy.*
- (35) Na Wielkanoc piękno pogoda,
nóńdzie się wszędzi woda,
a jak słota,
to nie bydzie błota.
- (36) *Jak je piyrszy dzień Wielkanocy
mokry,
to aż do Zielónych Świąt
(święto ruchome) każdo
niedziela
bydzie tako samo.*
- (37) Mokre Świątki (święto
ruchome) —
tłóste Gody (24—27 XII).

Marzec

III



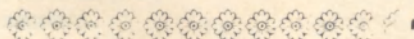
ARIES

21.III. - 20.IV.

- (38) *Suchy marzec, kwieciny mokry
i wietrzni moj —
miechy zbożym, a beczi
winym napelnio.*
- (39) Marzec suchy, kwieciny mokry
a moj chłodny —
obiecują na siano i owoc
roczek płodny.
- (40) *Suchy marzec, mokry kwieciny
i chłodny maj,
bydzie żyto jako gaj.*
- (41) Suchy marzec, mokry kwieciny
i wiatr majowy —
napelniają miechy zbożym.
- (42) *Wiatry marcowe
a deszcze kwietniowe
wspiyrają siły majowe.*
- (43) W marcu często odmiana
miesiąca
i zima z ciepłym walcząca
sprawuje ludzióm choroby
i często otwiyro groby.
- (44) *Szumi marzec, buk już siwy,
idź, myśliwcz, na bekasy.*
- (45) Na marzec
narzyko każdy starzec.
- (46) *Zimny marzec, mokry maj —
na gumnie bydzie raj.*
- (47) Starzec, jak marzec —
moc marzi, mało darzi.
- (48) *Co to marzec sobie marzi,
to je sęk dlo gospodarzi.*
- (49) Jak jelyń wczas ściepuje rogi,
bydzie jeszcze w marcu sanna.
- (50) *W marcu strómki szczyp i siyj
rozsade,
dobrze sie udo, tak ci kładę.*
- (51) Jak w marcu deszcz pada,
wtedy siedlok biada.
- Jak słońce jaśnieje,
to se pod fusym śmieje.
- (52) *Marzec stroji z płógym żarty,
a gazda growo nikiedy w karty.*
- (53) Marzec co deszczem chadza,
mokry czerwiec zapowiada.
- (54) Suchy marzec, mokry maj —
w to mi wiosno graj.
- (55) *Proch marcowy,
to złoto dlo gazdy.*
- (56) W marcu proch to złoto,
i śniyg — trucizna dlo zbożo.
- (57) *W marcu, gdy niebo wyda
gromy,
obiecuje obfitość chleba,
ale śmierci częstej też wygladać
trzeba.*
- (58) Jaki las marzec znajdzie,
taki go znowu opuści.
- (59) *Marzec pogodny
zapowiada rok dogodny.*
- (60) Jeśli w marcu mgły,
to w czerwcu dżdzy.
- (61) *Jak w marcu grzmi,
to w maju śniegym ćmi.*
- (62) Jak dziko gęś w marcu
przybywo,
to zawždy ciepło wiosna bywo.
- (63) *Wiel rosy w marcu na polach
znajdują,
tela po Wielkanocy przimrózków
przewidują.*
- (64) Marzec bez wody —
kwieciny bez trowy.
- (65) *Każdo mgła w marcu za sto dni
w deszcz sie zamiyni.*
- (66) Siedlok w marcu strómki obcino,
a bótów jeszcze nie wyzuwo.

- (67) *Jeśli marzec kozuch zdjón,
kwiecień rod by go zaś wzión.*
- (68) *W marcu proch jak srebro,
złoto,
śnieg zaś jad na zboża za to.*
- (69) *Gdo sieje owies w marcu,
tyn warzi go w garcu,
a gdo sieje w maju,
tyn warzi w jaju.*
- (70) *Gdo sieje groch w marcu,
tyn ni mo próżnych garców.*
- (71) *Wiele dni w marcu ciepłych
i czystych,
tela dni wiosną chłodnych
i dżdżystych.*
- (72) *Wiele w marcu dni jasnych,
ale z rana mglistych,
tela w żniwa czasów
dżdżystych.*
- (73) *W marcu każdy stary
boji sie widzieć mary.*
- (74) *Radował sie starzec,
jak minął marzec,
radował sie w gaju
i umrział w maju.*
- (75) *Kiedy starzec chory w marzec,
to bydzie zdrów,
a jak baba w maju słaba,
to już pacierz zmów.*
- (76) *Na świętego Albina (1 III)
rzodko u ludzi mina,
bo post sie zaczyna.*
- (77) *Zawieje na świętego Albina,
załana będzie każda dolina.*
- (78) *Na świętego Adriana (4 III)
nie można spać z rana.*
- (79) *Jak na świętego Kazimierza
(4 III) jasno,
to zymniokóm w rzędach
ciasno.*
- (80) *Na świętego Kazimierza
czajka zza morza przybieża.*
- (81) *Kiedy na Kazimierza pogoda,
to na zymnioki bydzie uroda.*
- (82) *Kiedy Kazik śniyg wymiato,
to stoi to za to.*
- (83) *Na świętego Fryderyka (6 III)
słonko ciepłym zadycha.*
- (84) *Na świętego Tóma (7 III)
dobro każdo plónka.*
- (85) *Na świętego Tómasza
je na zymni kasza.*
- (86) *Jeśli Tómek zamroczóny,
ne lyż z dzichtą na zogóny.*
- (87) *Tómasz sioć kazuje,
bo wiosne czuje,
a chłop sie raduje.*
- (88) *Tómek rod już w cieple chodzi,
za człowiekym okym wodzi.*
- (89) *Na Jana Bożego (8 III)
z odmrożónym nosym nic
dziwnego.*
- (90) *Czasym w babski święto (8 III)
zima jest przejęto.*
- (91) *Na świętego Franciszka (9 III)
deszcz,
zymnioków nieurodza
wieszcz.*
- (92) *Na Szttyrycet Męczynników
(10 III)
możesz sioć groch i wyke.*
- (93) *Gdy mróz w marcu dnia
dziesiątego,
jeszcze czterdzieści dni mrozu
takiego.*
- (94) *Na świętego Grzegorza (12 III)
idą lody do morza,
a jaskółki od morza.*
- (95) *O świętym Grzegorzu
niedbali chlopi nie orzą.*
- (96) *Świnia prosiła gospodarza:
Chowej mnie ty do Grzegorza,
a po Grzegorzu, proszę,
to sobie już pomogę.*
- (97) *Na świętego Grzegorza
świnia zaprze gospodorza.*
- (98) *Na święty Wincynty (13 III)
nie chodź z bosymi piętą,
bo na święty Wincynty
nieroz mrozik cięty.*
- (99) *Gabryjelu (18 III), przijocielu,
nie mroź nas, łysych je wielu.*

- (100) Jak je pięknie na Jozefa
(19 III),
to dobry rok bywa.
- (101) *Jaki dzień świętego Jozefa,
taki cały rok.*
- (102) Czasym Juzek nóm nagrzej,
czasym z mrozu aż się chwieje.
- (103) *Mróz po świętym Jozefowi,
kwiatóm już nie szkodzi.*
- (104) Święty Jozef Oblubiyniec,
każdo panna stroji wyynieć.
- (105) *Na świętego Józefa wiatr od
Morawy —
będzie dużo trawy,
a jak z polskiej strony —
będzie dużo ziarna i słomy.*
- (106) Na Jozefka z zimy się śmiej,
a na grządce kapuste siy.
- (107) *Baby zeszły się na radę
w Jozefka
trza sioć przisade.*
- (108) Jak Jozefek drzewa nie narąbie,
a Maryja (25 III) nie zatopi,
będą długo do rękawic
chuchać jeszcze chłopci.
- (109) *Jak Jozefek drzewa narąbie,
to Matka Bosko Roztworno
(25 III) zahajcuje.*
- (110) Jak święty Juzek drzewa
narąbie,
to Panna Maryja (25 III) zapoli.
- (111) *Jak po świętym Benedykcie
(21 III) ciepło,
to i w lecie będzie piekło.*
- (112) Na świętego Oto (23 III)
wiosna jak złoto,
ale czasym błoto.
- (113) *Piękny wschód słońca na Maryji
Zwiastowani (25 III),
znaczy dobrego roku
opowiadani.*
- (114) Jaki w Zwiastowani słońce
wschodzi,
taki ono cały rok nóm płodzi.
- (115) *Wiosne Zwiastowani zapowiadają,
choć zimy jeszcze nie wyganio.*
- (116) Jak przed Zwiastowaniem ruszy
się pszczoła,
to mokrą wiosnę nóm przywoła.
- (117) *Jeśli noc na Mateczke (25 III)
jasno,
to będzie uroda krasno.*
- (118) Na Zwiastowani Panny Maryje
zaczynają kwitnąć lilije i fiołki
się rozwinie.
- (119) *Mgła na Zwiastowani
zapowiadają rzyk rozłani.*
- (120) Jaki Zwiastowani,
taki Zmortwychwstani.
- (121) *Już na Zwiastowanie
bydło w polu coś dostanie.*
- (122) Jasny świt na Zwiastowanie
znaczy czasy zdrowe i tanie.
- (123) *Emanuel (26 III) się raduje,
że po kościołach ciepło czuje.*
- (124) Uważaj jak będzie w Jana
Damasczeńskiego (27 III),
to poznasz pogodę w czerwcu
roku tego.



Kwiecień IV

TAURUS

21.IV. - 21.V.

- (125) *Kwiecień — plecień, wciąż przeplata trochę zimy, trochę lata. Plecie zimą, plecie latem, a przeplata wszystko kwiatem.*
- (126) *Kwiecień — plecień, bo przeplata raz pół zimy, raz pół lata. Czasem kwietnia pora letnia, czasem zwiedzie, w marzec zjedzie.*
- (127) *Nie wyrz nigdy pogodzie w kwietniu ani groczowi w karty.*
- (128) *W kwietniu kozie mleko jest ludziom zdrowe, deszcze pomierne czynią nadzieje gotowe. Wina i obfitość chleba, ale uważać trzeba, bo gdy wieją wiatry północne, szkody czynią w polach mocne.*
- (129) *Grom wszystko dobrze znaczy, gdy w kwietniu będzie słyszany, wino, zdrowie, chleb da nam pożądaný.*
- (130) *W kwietniu z ziemi trąd wychodzi, który zdrowiu bardzo szkodzi. Kto na polu sypia teraz, przypadnie mu febra nieraz.*
- (131) *Kwieciýn mokry — rok niegłodny.*
- (132) *W aprylu posucha, niknie gazdóm otucha.*
- (133) *Suchy apryl, mokry maj, będzie zboże jako gaj.*
- (134) *Mokry kwieciýn zapowiada hojność owoców latoś.*
- (135) *Kiedy w kwietniu wiatér wieje, to na jesień stodoła pęcznieje.*
- (136) *Gdy kwiecień wydmuchuje, to zboże i trawa wyskakuje.*
- (137) *W kwietniu, gdy pszczoły jeszcze nie latają, to zimna i sloty jeszcze długo bywają.*
- (138) *Kwieciýn jasny, piękny — moj na isto slotny.*
- (139) *Kwieciýn jak deszczym plecie, to maj wystroji w kwiecie.*
- (140) *Jak je kwieciýn chmurny, a maj zaś z wiatrami, to rok żyzny przed nami.*
- (141) *Kwieciýn chłódny i mokry — urodzajm nas obdarzi.*
- (142) *Jak w kwietniu wielki wiatér sie odżywo, to zboże i siano zawżdy piękne bywo.*
- (143) *W kwietniu po brzegach lody niesą jęczmiynia urody.*
- (144) *Kwietniowy śniyg pola gnoji.*
- (145) *Śniyg kwietniowy jak nawóz pognoji.*
- (146) *Śniyg w kwietniu — chłódno w maju.*
- (147) *W kwietniu czysty grómu trzask, siano, żyto jedyn blask.*
- (148) *W kwietniu, jak wcześny gróm, to znak, że późny glód.*
- (149) *W kwietniu posucha, niknie rolnikom otucha.*
- (150) *Kiedy w kwietniu sólńko grzeje, mogą chłopí mieć nadzieje.*

- (151) Kwieciyń, co deszczym rosi,
wiele owoców przynosi.
- (152) Kwieciyń wilgotny
obietuje owoc stokrotny.
- (153) Choć w kwietniu jak najlepszy
bywo,
to kij owczorza jeszcze śniegym
opływo.
- (154) Jeśli odezwie się w kwietniu
gróm,
to nie boji się już mrozów
stróm.
- (155) Kwieciyń mo dać pół listka
maju.
- (156) Kwieciyń — apryl poplecióny,
mróz rychtuje się na maj
zielóny.
- (157) Co kwieciyń zazielyni,
to maj mu to mrozym spoli.
- (158) Kwieciyń chłodny i deszczowy,
bydzie roczek urodzajny.
- (159) Kwietniowy śniyg pola gnoji,
a deszcz je zaś błogostawia.
- (160) Pańsko miłość i śniyg
kwietniowy
nigdy za wiele nie stoją.
- (161) Gdy w końcu kwietnia deszcz
porosi,
to polom dobry urodzaj
przynosi.
- (162) Po mokrym kwietniu przidzie
suchy czerwiec.
- (163) Jaki kwieciyń, taki październik.
- (164) Ciepłe deszcze w kwietniu,
ciepłe dni w październiku.
- (165) Z wiosną Hugo (1 IV),
czakali my na cie długo.
- (166) Piwszy kwietnia — bajów
pletnia.
- (167) Piwszy kwieciyń —
nieszczęśliwy dziyń.
(powiesił się Judasz)
- (168) Kiedy Władka (2 IV) mróz
liże,
wiosna jest coraz bliżej.
- (169) Na świętego Franciszka (2 IV)
przilatuje pliszka.
- (170) Gdy minie Izydora (4 IV),
minie i północna zhora.
- (171) Leonku, Leonku (11 IV),
zima już na sklonku.
- (172) Leon jak urzeczony
na zielone wygony.
- (173) Na Iwana (12 IV)
zimie rana,
dło chłopu i dło pana.
- (174) Julek (12 IV) kwiatkami się
stroji,
zimy się nie boji.
- (175) Na świętą Anastazkę (15 IV)
ziymnioki pod kopaczkę.
- (176) Rudolf (17 IV) idzie sama
pycha,
bo wiosynnym luftym dycha.
- (177) O świętym Anzelmie (21 IV),
do ziemi nasienie.
(na Podbeskidziu)
- (178) Jak Wojciech (23 IV) rano rosi,
to pół lata posuche nosi.
- (179) Wojtku, Wojtku, z wiosną
krucha,
chłop przy płogu w ręce dmucha.
- (180) Ciągnie bociek, bo Wojtek
pozywo go ku sobie.
Ciąg, boćku, jo przy chacie
Wojteczkym się stanym.
- (181) Gdo sieje jarke po świętym
Wojciechu,
to lepszy, aby ją niechoł
w miechu.
- (182) Na świętego Wojciecha
wołowa pociecha.
- (183) Na świętego Wojciecha
kobył pociecha.
- (184) Na świętego Wojciecha
w polu kwitnie uciecha.
- (185) Jak przed świętym Wojciechem
żaby rechocą,
to po nim im pyski zamarzają.
- (186) Jeśli na święty Wojciech śnieg
pada,
to co trzecia kopa siana odpada.
- (187) Święty Jerzy (24 IV)
oziminy mierzy.

- (188) *Kiedy Jura skryje wróne
w życie,
to bydzie zbożo obficie.*
- (189) *Jak na świętego Jurzi je
przymrózek,
to owies sie urodzi aji pod
krzokym.*
- (190) *Na świętego Jury
gady wylazują z dziury.*
- (191) *Święty Jura jedzie otwierać
pole,
żeby paść sie mogły nasze
Tyrole.
(imiona krów)*
- (192) *Jak mróz uwidzi Jure,
to popuści każdą dziurę.*
- (193) *Jeśli przed Jurzim grzmi,
to śniyg bydzie po nim.*
- (194) *Jak długo przed Jerzym żaby
wrzeszczą,
tak długo po nim jeszcze milczą.*
- (195) *Chcesz mieć kęs płótna dobrego,
to siej len w świętego Jerzego.*
- (196) *Święty Jurzi
trową burzi.*
- (197) *Tymu mróz nie uszkodzi,
co Jurzim chodzi.*
- (198) *Jeśli przed Jurą rosa,
to przed Michałem (29 IX)
mróz.*
- (199) *Jako pogoda na świętego Marka
(25 IV),
tako bydzie na Krżiżowe Dni.*
- (200) *Święty Marek
pokute dostał w podarek.*
- (201) *Ciepły Marek
przisporzi miarek.*
- (202) *Święty Marek
ciepie do wody ogarek.*
- (203) *Na świętego Marka deszczowo,
siedym tydni je błoto.*
- (204) *Na świętego Marka
lezie żaba z jarka.*
- (205) *Sadź zymnioki na Marka,
bydzie pod krzokym miarka.*
- (206) *Na świętego Marka deszcz,
suchego lata wieszcz.*
- (207) *Jeśli chodzisz na Marka bez
koszuli,
to w maju kozuchym sie otulisz.*
- (208) *Deszcz na święty Marek —
ziemia w lecie jak skwarek.*
- (209) *Na świętego Wita (28 IV)
jaskółka zawita.*
- (210) *W Trybucy mają pola se
zielić.*

Maj

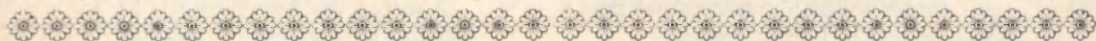


- (211) *Nie płacz w maju,
ty mazgaju.*
- (212) *Gdy w maju śnieg pada,
suche lato zapowiada.*
- (213) *Jak w maju plucha,
to w czerwcu posucha.*
- (214) *Kiedy deszczyk pada w maju,
chłop czuje sie jak w raju.*
- (215) *W maju jak w raju,
w zielonym gaju.*
- (216) *Chłodny i wilgotny maj
przynosi rolnikom raj.*
- (217) *Zimny a mokry maj,
w to rolnikowi graj.*
- (218) *Chłodny i mokry maj
zrobi w stodole raj.*

- [219] Jak w maju zimno,
to w stodole ciemno.
- [220] *Maryjny miesiąc kwiatym sie
stroji,
mrozów sie nic nie boji.*
- [221] Zimny maj —
cieple stodoły.
- [222] *Ciepły maj — zimny czerwiec,
zimny maj — ciepły czerwiec.*
- [223] *Po suchym maju —
mokry czerwiec.*
- [224] Grzmot w maju
sprzijo urodzaju.
- [225] *Rój pszczoł w maju wert je fure
siana,
ale na świętego Jana ni ma
wert ani wody dzbana.*
- [226] Rój, kiery w maju sie roji,
za pełną fure siana stoi;
jeśli sie roji na świętego Jana,
ani za wody pół dzbana.
- [227] *Oj, mai się majem maj,
to ostatek bydelku daj,
a sam za piec uciekaj.*
- [228] Czego zaniedbosz w życia maju,
tego ci jesień nie do ani w maju.
- [229] *Rosa w maju dobro jak w maju,
ale w maju mróz je zły jak
ostry nóż.*
- [230] Jeśli w maju deszcz nie leje,
to czerwiec za to przeleje.
- [231] *Jak maj wilgoci nie do,
to czerwiec ś ni nie wylezie.*
- [232] Niesprzyjający maja czas,
plonem dobrym obdarzy nas.
- [233] *W maju korzec deszcza —
kropla błota.*
- [234] W maju wiertel deszcza —
gorstka błota.
- [235] *W maju chłód i mgły
wieczne,
hojność owocu i wina
przyniesie.*
- [236] *Maj ani moc mokry, ani moc
zimny
napelnio beczki i stodoły.*
- [237] Często grzmoty w maju
są znakiem urodzaju.
- [238] *Jak sie maj grzmotym odezwie
na wschodzie,
to sprzijo sianu i zbożu
w urodzie.*
- [239] Jeśli w maju grom się odzywa,
to w czerwcu popaduje z rzadka.
- [240] *Obfitość zbóż przynoszą
i ptactwa skąpość grzmoty,
lecz gospodarz z robactwem ma
pełno roboty.*
- [241] Jeśli w maju sie blysko,
to siedlok sobie wysko.
- [242] *Robaki i gąsienice to nie
fraszki,
a łapią ich tylko ptaszki;
więc ścigaj kota ze sadu,
byś tam nie miał owadu.*
- [243] Ciepły i suchy maj znaczy
nieurodzaj,
zimny i mokry maj zapewnia
urodzaj.
- [244] *Dużo chrabąszczów w maju,
proso będzie jakby w maju.*
- [245] Jeśli w maju deszcze na dworze,
to jesienią będzie chleb
w komorze.
- [246] *Gdy w maju żołędź dobrze
okwita,
to dobry rok do nas zawita.*
- [247] Kiedy mokry maj,
bydzie żyto jako maj.
- [248] *Aj, aj, pan maj ciepły,
ale za to głodny.*
- [249] Kiedy żaba w maju kwaka,
zboże z ziemi skaka.
- [250] *Mokry maj —
w stodole raj.*
- [251] Dużo chrabąszczy w maju
zapowiada rok pełen urodzaju.
- [252] *Majowy kwiatek
z kwietniowego ogródka —
mówią mu czule pokrzywka.*
- [253] Wieczne rosy w maju
dużo siana dają.
- [254] *W maju nie powinna
pastuchowi wyschnąć gunia.*

- (255) Deszcz majowy jest jak
upłakane dziecię:
porosi, popłaczę i nie płaczę
więcej.
- (256) *Jeśli w maju nie pada,
to w czerwcu nada.*
- (257) Przyszedł maj,
lecz bydłu daj.
- (258) *W maju będziesz w gaju.*
- (259) Mokry moj,
chleba hoj.
- (260) *Maj radości i miłości
przejmuje młodych do kości.*
- (261) W ciepłym maju i starzikowi
na miłość se zbiera.
- (262) *Nie żyń se w maju,
bo wartko bydziesz w raju.*
- (263) Ślub majowy —
iste mary.
- (264) *Pierwszego maja deszcz,
nieurodaju wieszcz.*
- (265) Na pierwszego maja deszcz,
zła to dla rolnika wieść.
- (266) *Na piąrszego maja deszcz,
zły to urodaju wieszcz.*
- (267) Deszcz na piąrszego maja
nieurodajny rok zapowiada.
- (268) *Jak piąrszy maja płacze,
to będą chude kołaczę.*
- (269) Pierwszego maja mrozy,
będą zbóż pełne kłosy.
- (270) *O świętym Filipie i Jakubie
(1 V)
krówka sobie już naskubie.*
- (271) Filipie, liści na lipie,
bo deszczym kipie.
- (272) *Wiele na Filipa i Jakuba kropek,
tela siana bydzie kopek.*
- (273) Na Filipa i Jakuba jak
przimrozek spadnie,
nejgorszo zaraza na zboża
przypadnie.
- (274) *Jak dziyń ciepły w dziyń Filipa,
to hned zakwitnie lipa.*
- (275) Jeśli w dzień Filipa deszcz
rzęsisty,
będzie dla pola dobry i czysty.
- (276) *Trzęśniowy kwiat na Filipa
i Jakuba,
w lipcu będą żniwa.*
- (277) Deszcz na świętego Floryjana
(4 V)
dużo ognia zapowiada.
- (278) *Deszcz na świętego Floryjana —
trówa groszym bydzie
napchana.*
- (279) Na świętego Jana (6 V)
jeśli maj mokry,
to trawa po kolana.
- (280) *Janek stroji strómki, krzoki,
bo u Boga patrón wysoki.*
- (281) Na świętego Stanisława (8 V)
napasie se kón i krowa.
- (282) *Na świętego Stanisława
w stodole pusto,
w polu sława.*
- (283) Stanisławek sie cieszy,
że wyłoz z zimowych pieleszy.
- (284) *Len zasioty na Stanisława
urośnie jak ta ława.*
- (285) Na Wniebowstąpiyni (9 V)
deszcz,
nie bydzie co jeść.
- (286) *W Wniebowstąpienie deszcz
mały,
mało paszy przez rok cały.
Gdy zaś ten dzień przy
pogodzie,
nie bywają siana na szkodzie.*
- (287) Jeśli padze na Wniebowstąpiyni,
drogi bydzie kónski pierdzyni.
- (288) *Na Izydora Oracza (10 V)
ptaszę sobie poskaka.*
- (289) Jasny dziyń Pankracego (12 V)
przyczynio wina dobrego.
- (290) *Poczkej Pankrac, Zośka już
idzie,
krawał z tobą bydzie.*
- (291) Gdy słoneczko przed Pankracym
ciepło już przygrzewa,
to szron po Serwacym (13 V)
pokryje kwiaty i drzewa.

- (292) *Przed Serwacym nie masz lata,
po Serwacym mróz już odlata.*
- (293) *Przed Pankracym nie ma lata,
po Bonifacym (14 V) mróz
odlata.*
- (294) *Przed Serwacym ni ma lata,
po Bonifacym mrozy do kata.*
- (295) *Pankracy, Serwacy i Banifacy
(12, 13, 14 V)
wielcy to są dziwacy,
bo wždy wróżą inaczy.*
- (296) *Pankracy, Serwacy i Bonifacy
dla ogrodników źli to chłopacy.*
- (297) *Pankracy, Serwacy i Bonifacy
dla sadowników niedobrzy
chłopacy.*
- (298) *Pankracy, Serwacy i Bonifacy
dla drzew wielcy to niedobracy.*
- (299) *Pan Serboni
strómki poli.*
- (300) *Jak trzej Ogrodnicy przyjdą
o chłodzie,
to potrafią wymrozić wszystko
w ogrodzie.*
- (301) *Pankracy, Serwacy i Bonifacy
to są chłopacy jednacy.*
- (302) *Pankracy, Serwacy i Bonifacy
to byli zawsze jednacy.*
- (303) *Zmarzłe juchy (Trzej
Zmarzli) nas mrożą,
iście ni za radą Bożą.*
- (304) *Deszcz na świętą Zofije (15 V)
węgierki nóm ubije.*
- (305) *Jeśli na świętą Zofije pada,
to kozoków bydzie uroda.*
- (306) *Gdy Zofija sie rozplacze,
to drogi bydą kołacze.*
- (307) *Zofijka pojscano
rozplacze sie hned rano.*
- (308) *Do świętego Jana (16 V)
ludzióm gorść ciepła dana.*
- (309) *Iwo (19 V), co za dziwo,
że chłop kosą kiwo.*
- (310) *Gdo chce mieć dlógi len,
tyn go sieje na Helene (22 V).*
- (311) *Święty Urban (25 V)
to już lata pan.*
- (312) *Pogoda na Urbana,
to wielka wygrana.*
- (313) *Na Urbana chwile jakie,
będzie i lato takie.*
- (314) *Na świętego Urbana chwile
jakie,
powiadają, że i lato takie.
Chcesz zaś potem być zdrowy,
bierz lekarstwo w dzień
majowy.*
- (315) *Jeśli pogoda na Urbana,
to dło siedloka wygrana.*
- (316) *Na Urbanka dzień
pośpiesz zasiać len.*
- (317) *Na świętego Urbana
w polu śpiewa Zuzanna.*
- (318) *Pogoda na Urbana,
deszcz na Wita (15 VI),
to dobre na żyta.*



LATO

(319) Lato wietrzyk wschodni gdy przynosi,
o deszcz marnie będziemy prosić.

(320) *W lecie bez roboty —
w zimie bez butów.*

(321) Świyżych mrowisk kępki
w trowie,
lato bydzie słotne prowie.

(322) *Jak kwitnie bób,
to największy gład.*

(323) Jak je wielki grzybów urodzaj,
jynym biydy sie spodziywaj.

(324) *Faliste zboża — spore bochenki.*

(325) Z dużej chmury mały deszcz.

(326) *Deszcz ranny —
płacz panny.*

(327) Kto we żniwa szuka chłodu,
nacierpi się w zimie głodu.

(328) *Ścierniskowy kos
zadzierzgnie ptakom głos.*

(329) Pogoda na Boże Ciało (święto
ruchome)
dobry roczek zapowiada.

(330) *Jeśli na Boże Ciało wiatr
dmucha,
tkacze śmieją się od ucha do
ucha.*

(331) Jeśli w dzień Bożego Ciała
piękne czasy,
to będą ciężkie i bezpieczne
kłosy.

(332) *Na Boże Ciało
skocz do wody śmiało.*

(333) Jaki dziyń je w Boże Ciało,
takich dni je potym mało.

Czerwiec VI

CANCER
22.VI. - 22.VII.

(334) *Czerwiec stały —
grudzień doskonały.*

(335) Grzmoty czerwca
rozweselają gazdom serca.

(336) Czerwiec — przerwiec, bo
przerywa
robotę w polu aż do żniwa.

(337) W czerwcu rąbać się nie godzi
drzewa, bo mu robak szkodzi;
próchnieją takie ściany,
jest to sekret spróbowany.

(338) *W czerwcu z gromu drogość
i chorób nowych mnogość.*

(339) Czerwiec grudniową pogodę
głosi.

- (340) *Suchy czerwiec —
silny żrebiec.*
- (341) *Jeśli są burze w czerwcu,
zboże będzie miało piękne
ziarno.*
- (342) *Wiatr północny w czerwcu
naganio żyta do sąsiedka.*
- (343) *Wiatry i ludzie czerwcowi
do odmiany zawsze gotowi.*
- (344) *Czerwiec po deszczowym maju,
często dżdżysty w naszym
kraju.*
- (345) *Czerwiec mokry, zimny maj,
to gazdoszku pewny raj.*
- (346) *Czerwca wiatry północne
są dla żniwa pomocne.*
- (347) *Czego czerwiec nie do
w kłosie,
tego lipiec nie dogno w czasie.*
- (348) *Gdy czerwiec chłodem i wodą
szafuje,
to zwykle rok cały nam popsuje.*
- (349) *Jak kwitnie kłokol,
to za sześć tygodni z pszenicą
do stodół.*
- (350) *Jak zaczną kwitnąć chabry,
to za sztyry niedziele chytej
siirpy.*
- (351) *Posucha czerwcowo
zbożo nie wychowo.*
- (352) *Jak maj deszczu nie doł,
to czerwiec na isto przedo.*
- (353) *Czerwiec na maju się zwykle
wzoruje,
jego pogodę, wiatr i deszcz
naśladuje.*
- (354) *Czerwiec jak zagrzmie, kaj zorze
zachodzą,
to ryby się u nas wždy hojnie
rodzą.*
- (355) *Czerwiec zimny —
siedlok ramiynia kurczy.*
- (356) *Nie ciesz się, chłopie,
jak mosz siano w kopie;
jak go mosz w stogu,
dziepro mów: Chwała Bogu.*
- (357) *Już w czerwcu gazda wiy,
jaki bydzie kiermasz —
biydny czy bogaty.*
- (358) *Jak w czerwcu je mokro i zima,
to nie podarzą się nóm żniwa.*
- (359) *Jak czerwiec je łagodny,
tak w grudniu mróz je słaby.*
- (360) *Jeśli czerwiec garącem zarzy,
wrzesień ciepłym nas obdarzy.*
- (361) *W czerwcu się pokaże,
co nam Bóg da w darze.*
- (362) *Jeśli są burze w czerwcu,
bydzie zboże miało piękne
zorko.*
- (363) *Jaki czerwiec — taki grudzień.*
- (364) *Pelnia czerwcowo — burza
gotowa.*
- (365) *Pogoda na Nikodema (1 VI),
sztyry tydzie deszczu ni ma.*
- (366) *Siyyj jęczmiiń na Norberta
(6 VI),
a bydzie pełno sterta.*
- (367) *Na świętego Norberta
czasym w polu siana sterta.*
- (368) *Norbert, Robert i Medard
(6, 7, 8 VI),
to bracia młodzi —
spodziywej się powodzi.*
- (369) *Święty Medard (8 VI) jak się
rozdeszczy,
będzie padać przez dni
czterdzieści.*
- (370) *Medard zaplakany?
O, Boże kochany!*
- (371) *Jak Medard zapłacze,
to i jęczmiiń bydzie plakać.*
- (372) *Jakim dniym Medard zaświyci,
taki bydzie sianożęci.*
- (373) *Jaki dziyń Medard zaświyci,
taki bydzie trowy żęci.*
- (374) *Medardowy deszcz —
sztyryzeci dalszych wieszcz.*
- (375) *Święty Medard w sobie mieści
słót lub pogód dni czterdzieści.*
- (376) *Medardowy deszcz
czterdziestu dalszych wieszcz.*

- (377) Jaki Medard dzień obwieści,
takich będzie dni czterdzieści.
- (378) Kiedy Medard sie rozwodni,
deszcz potrwo do dwaceti dni.
- (379) Siedem Braci Śpiących (9 VI)
jakich —
siedem dni (tygodni) będzie
takich.
- (380) Kiedy na Małgorzate (10 VI)
kropi,
to siano źle sie skopi.
- (381) Pije Małgorzata i syn, i tata,
bo zbiórka bogata.
- (382) Deszcz na Małgorzate
orzechóm na strate.
- (383) Na święty Antoni (13 VI)
jagoda sie zapłoni.
- (384) Na świętego Antóniczka
jagódka sie czyrwiyni piyrza.
- (385) Antóniczek kwiotkami łaki bieli
a trześniami dzieli.
- (386) Na odpust na Praszywce
(13 VI)
deszcz mocie iście.
- (387) Święty Wit (15 VI) dowo
trowie pić.
- (388) Pogoda na Wita to dobre dło
żyta.
- (389) Deszcz na świętego Wita
źle dla jęczmienia i żyta.
- (390) Kiedy święty Wit deszcz z sobą
przynosi,
niewiele jęczmienia rolnik latoś
skosi.
- (391) Nie padaj nam, święty Wicie,
bo jęczmień drży o swe życie.
- (392) Na świętego Wita
na jednym końcu się śmiewa,
a na drugim świta.
- (393) Na świętego Wita kurzy sie
z żyta.
(żyto kwitnie)
- (394) Na święty Wit w obilu cyt!
- (395) Na świętego Wita
zazdrzyj do żyta;
co tam uwidzisz,
to skludzisz.
- (396) Pogoda od świętego Wita do
świętego Jana (24 VI)
to dla zbóż sprawa już wygrana.
- (397) Na świętego Wita
bier kose i kwita,
bo kończyyna zakwita.
- (398) Na święty Witek
mleka zbytek;
na święty Jan (24 VI)
mleko tam.
- (399) Alojzku (21 VI), dej nóm
słoneczka
aż uschnie trowa jak pieczka.
- (400) Paulinka (22 VI) —
siedlok w polu płógym brzinka.
- (401) Prawiła Wanda (23 VI),
że ze zimą ni ma sranda.
- (402) Jutro święty Janek (23 VI),
puszczymy na wode wianek.
- (403) Przed świętym Jónym
nie myslj być pónym,
a po świętym Janie
mów do mnie panie.
- (404) Do Jana Chrzcziciela (24 VI)
nie chwal jęczmienia.
- (405) Przed świętym Janem
trzeba o deszcz prosić,
a po nim sam będzie rosić.
- (406) Ile deszczu przed świętym
Janem,
tyle pogody po świętym Janie;
ile zaś pogody przed świętym
Janem,
tyle deszczu po świętym Janie.
- (407) Kiedy Jónek łake kosi,
byle baba deszcz uprosi.
- (408) Jak sie święty Jan rozczuli,
to dziepro Najświętszo Panna
go utuli (16 VII).
- (409) Jak sie święty Jan rozczuli,
a Matka Bosko (2 VII) go nie
utuli,
to popłakuje aż do świętej
Urszuli (21 X).
- (410) Jak na Jana kukulka zakuko,
to se piękny czas wykuko.

- [411] Jeśli kukulka po świętym Janie
kuko,
to bydzie drogi żytko.
- [412] *Jak Jan Krzciciel skropi,
to mokre będą wszystkie kopy.*
- [413] W święty Jón jak deszcze
pluszczą,
to orzechy sie nie wyluszczą.
- [414] *Gdy Jan z deszczem przybywa,
to słońca bywa i we żniwa.*
- [415] Wiele je deszcza przed Jónym,
tę pogodę je po nim,
a wiele pogodę przed Jónym,
tę je deszcza po nim.
- [416] *Deszcz na świętego Jana
Chrzcziciela,
nie nazbierasz orzechów do
wiertła.*
- [417] Im wcześniej przed świętym
Janem rosną grzyby,
tym wcześniej przed Godami
śnieży.
- [418] *Po Piotrze i Pawle (29 VI)
żyto dojrzeć nagle.*
- [419] Święty Pieter i Paweł jak
placzą,
- ludzie przez tydzień słońca nie
zobaczą.
- [420] *Na Piotra i Pawła
kwitnie każda trawa.*
- [421] Gdy na Piotra trwa pogoda,
to na równinach znów woda,
ale biada na górę,
bo upał zboża powypala.
- [422] *Święty Pieter i Paweł grzyby
sieją.*
- [423] Pieter, Paweł grzyby sieją,
jeśli się lasy zagrzeją.
- [424] *Pieter, Paweł w porze idą,
iście grzyby sypać będą.*
- [425] Na świętego Pietra i Pawła
jeśli pieron bije,
to do ziemi wszystkie grzyby
wbije.
- [426] *Z Pawłem Piotr wiele broi.
(można jeszcze zbierać zioła)*
- [427] Jak w Piotra i Pawła deszcz
pada,
to dużo grzybów nam
zapowiada.
- [428] *Święty Pieter i Paweł chodzą
z koszym i zieliny suszą.*



Lipiec



- (429) W lipcu kłos się korzy,
że niesie dar Boży,
który prosto stoi,
to z pustoty swoi.
- (430) *Jak przyjdzie lipiec,
można ostatek starej mąki
wypiec.*
- (431) Gdy się pajak w lipcu
przechodzi,
to za sobą deszcz przywodzi,
a gdy swą pajęczynę psuje,
to bliską już burzę czuje.
- (432) *Jak w lipcu męka,
to będzie mąka.*
- (433) W lipcu deszcz ranny
to jak gniew panny
i taniec starej baby.
(zawsze krótkotrwałe)
- (434) *Lipcowe deszcze
dla chłopu kleszcze,
a jak pogoda,
to większa swoboda.*
- (435) W lipcu sebylcz się do koszule,
a w grudniu oblycz się po uszy.
- (436) *Upały lipcowe — mrozy
styczniowe.*
- (437) W lipcu upały — wrzesień
doskonały.
- (438) *Gdy grzmot w lipcu od południa
pada,
drzewom szwank i nieurodzaj
sprowadza.*
- (439) Jak w lipcu kapusta się darzi,
to gnije siano.
- (440) *Kiedy sianu deszcze szkodzą,
to kapusty się dobrze rodzą.*
- (441) Gdy w lipcu słońce dopieka,
to burza już niedaleka.
- (442) *Czego lipiec nie upiecze,
to już w sierpniu nie uciecze.*
- (443) Czego lipiec nie uwarzy,
tego sierpień nie dosmaży.
- (444) *W lipcu żeńcy do pola,
a pszczoły z pola.*
- (445) Lipcowe rojyni
nie stoi za zwóniyni.
- (446) *Jak po lipcu gorącym sierpień
się ochłodzi,
to potem zima twarda
z wielkim śniegiem chodzi.*
- (447) Jak deszcz prziniesie święto
Maryja (2 VII),
tak sztyrycet dni bez deszczu
ni ma.
- (448) *Deszcz na Nawiedzyni Maryje
(2 VII)
przez sztyrycet dni nie minie.*
- (449) Jak w Nawiedzyni Panny
deszcz padze,
to bydzie padoł przez sztyry
tydnie.
- (450) *Jeśli na Nawiedzyni Matki
Boski padze,
to 40 dni z dachów ciecze
i 40 dni woda wzbiyro.*
- (451) Na Nawiedzyni Matki Boski
chylą się przed nią kłoski,
kiery prosto stoi,
to z pustoty swoi.
- (452) *Matka Boska Jagodna (2 VII)
oznajmia, jaka przez miesiąc
będzie pogoda.*
- (453) Deszcz na Nawiedzyni Panny
potrwo isto do Zuzanny
[11 VIII].
- (454) *Jeśli w dzień Jacka (3 VII) nie
pada,
suchą jesień zapowiada.*

- (455) Jak deszcz na świętego
Prokopa (4 VII),
to zgnije niejedna kopa.
- (456) *Jak padze na Prokopa,
zmoknie każdy myndel i kopa.*
- (457) Na święty Prokop
korzyń odkop,
a kapuste okop.
- (458) *Na święty Prokop,
kaj kiery zgnily,
ale zymnioki okop.*
- (459) W lipcu Dwóch Braci (5 VII)
znaczy ziemniaki:
gdy deszcz — gniją,
gdy pogoda — żyją.
- (460) *Werónika (9 VII) jak zapłaczę,
to szternost dni nie inaczej.*
- (461) Amalia (10 VII) gdy pogodna,
będzie jesień dorodna.
- (462) *Siedmiu Braci Śpiących
(10 VII)
zymnioki znaczy,
jak deszcz, to gniją,
a jak pogoda, to żyją.*
- (463) Jak Siedmiu Braci Śpiących
zacznie sikać,
na sześć tydni trzeba pod dach
uciekać.
- (464) *Siedmiu Braci przepowiada,
ile tygodni będzie pogoda.*
- (465) Deszcz Siedmiu Braci gnoji
zymnioki.
- (466) *Jak na Małgorzate (13 VII)
deszcz padze,
to siano se ciężko zbiera.*
- (467) Święto Małgorzata rozkazuje
okopać kapuste.
- (468) *Święta Małgorzata lnu się
chwytą.
(len się plewi)*
- (469) Święto Małgorzata muchy
rozsypuje.
- (470) *Kiedy na świętą Małgorzatę
deszcz,
to nieurodzaj orzechów
wieszcz.*
- (471) Deszcz na Rozes'ani Apostołów
(15 VII)
zapowiadło drożyzne.
- (472) *Rozes'ani Apostołów po wodzie,
zymniokóm ku szkodzie.*
- (473) Wroz ze Szkaplerzną Matką
(16 VII)
idź na zogón z czeladką.
- (474) *Na Matkę Boską Szkaplerzną
żeńcy w polu ostatki żną.*
- (475) Na proroka Daniela (21 VII)
należy do mendela.
- (476) *Na Maryje Magdalynie (22 VII)
pogoda,
to dło pszczoł je wygoda,
a jak słota,
to lichota.*
- (477) Magdalyna Pokutnica —
na jabkach czyrwiynióm lica.
- (478) *Zanim ucieknie Magdalena,
sprzątnij na strych siana.*
- (479) Jak padze w dziyń Maryje
Magdalyny,
to zboży aji we stodole se
zazielyni.
- (480) *Święto Brygida (23 VII)
kuje kosy do żyta.*
- (481) Święty biskup Opola (23 VII)
żyńców wiedzie do pola.
- (482) *Jak święty Jakub (25 VII)
ciepło dowo,
to silno zima nastowo.*
- (483) Jak przed Jakubym kwiat
z zymnioków spada,
to mało miechów se do
piwnice na jesiń składa.
- (484) *Jaki Jakub do południa,
taka zima do grudnia;
jaki Jakub po południu,
taka zima po grudniu.*
- (485) Jak Jakub z ciepłym się zgłosi,
to Boże Narodziny (25 XII)
mrozy przynosi.
- (486) *Jak Jakub idzie z pogodą,
bydzie w zimie kupa lodu,
a jak trzi dni przed nim ulewa,
żniwo często liche bywa.*

- (487) Jak słońce świyci na świętego
Jakuba,
to znaczy, że bydzie wielko
zima.
- (488) *Z jaką pogodą Jakub przibywo,
tako i we wrześniu bywo.*
- (489) Jak ciepły święty Jakub,
tak zimne bydą Gody.
- (490) *Ile chmur na Jakuba,
tyle w zimie śniegu bywa.*
- (491) Święty Jakub Większy na śnieg
wieszczy.
- (492) *Na Jakuba chmury, w zimie
śniega fury.*
- (493) Na świętego Jakuba ziemniaków
próba.
- (494) *Na świętego Jakuba czako
niejedna huba.*
- (495) Święty Jakub plecie szpagaty
do miechów.
(nastaje czas omłotów)
- (496) *Po świętym Jakubie każdy na
swoim dłubie.*
- (497) Ze świętym Jakubym bier już
łyżkę z czubym.
- (498) *Jak słońce świyci na Jakuba,
to silno bydzie zima.*
- (499) Co płaczesz Jakubie?
Na ścierniskach nie dziubie!
- (500) *Jak Jakub długo płacze,
bydą mazglate kolacze.*
- (501) Po świętym Jakubie
skowronek śpiywo na grudzie.
- (502) *Żółte śliwki na Jakuba pojodo
se Kuba.*
- (503) Jakubiönki dobre gruszki dlo
Maruszki.
- (504) *Święty Jakub grociczke,
święto Anna (26 VII) motyczke
i społym idą na zymnioki.*
- (505) Święta Anna chłodna z rana.
- (506) *Od świętej Hanki zimne już
poranki.*
- (507) Od świętej Hanki chłodne
wieczory i ranki.
- (508) *Święto Hanna to już jesiynno
panna.*
- (509) Jeszcze my nie ściepli ciepłych
chałaszy,
a Hanka nas już zimą straszy.
- (510) *Szczęśliwy, gdo na Anne
namówi se panne.*
- (511) Koło dnia świętej Marty
(29 VII)
ze żniwami już nie żarty.
- (512) *Ignac (31 VII) prawi:
śpiesz się, chłopie,
bo zima sie dropie.*



Sierpień

VIII

♍

VIRGO

23. VIII. - 22. IX.

- (513) W pierwszym tygodniu sierpnia
pogoda stała,
to zima będzie długo biała
i mokre lato w przyszłym roku.
Pamiętaj o tym, mój siedloku.
- (514) Z początku jak siyrpiyń sporo
grzeje,
przyszło zima śniegym za to
skrzeje.
- (515) Gdy z początku sierpnia panują
upały,
to w zimie długo trzyma
kożuch biały.
- (516) Jak w piyrszym tydniu siyrpnia
dogrzywo,
to zima długo i śnieżno bywo.
- (517) Gdy w początku sierpień
częste grzmoty miewa,
tedy też do końca takie nuty
śpiewa.
- (518) Jak na początku siyrpnia grzeje,
w zimie bydą śnieżne zawieje.
- (519) Gdy z początku sierpnia skwar
trzyma,
to nieostra bywa przyszła zima.
- (520) W piyrszym tydniu siyrpnia
pogoda jak je stała,
to zima bydzie długo biała.
- (521) W siyrpniu deszcz niewielki,
jak padze po znacznej pogodzie,
zboży, jak grzmi,
to bydło bydzie we wielki
szkodzie.
- (522) Czas sierpnia bez deszczu
będący,
koń głodny przed żłobem
stojący.
- (523) Gdy sierpień z północy dmucha,
to zwykle następuje posucha.
- (524) W siyrpniu nie idzie już moc
słońcu wierzyć.
- (525) Czego siyrpiyń nie dowarzi,
tego wrzesiyń nie usmaży.
- (526) Jeśli w zbożu urośnie stokłosa,
mo chlyb siedłok i chasa,
jeśli zaś mietlica,
to gazdowi wychudną lica.
- (527) Siyrpniowe mgły na łąkach
i rzykach
trwałą pogodę i jasną
udzierzują.
- (528) W siyrpniu mgły w gorach —
pewne wody,
a mgły w dolinach —
pewne pogody.
- (529) Jak w siyrpniu są wielki mgły,
to zawsze bywo dłużej pogoda.
- (530) W siyrpniu mgły w gorach —
mroźne bydą Gody,
jak mgły na dolinach —
to pokłodo na pogody.
- (531) W sierpniu rosy tak potrzeba
jak codziennego chleba.
- (532) Jeśli piękny sierpień,
gotuj sobie, chłopku, kieszeń.
- (533) Sierpień kłosa sprząta
i na dojrzwały owoc spogląda.
- (534) Dużo grzybów sierpniowych,
dużo zawiei śniegowych.
- (535) Jak w siyrpniu ni ma grzybów,
tak w zimie nie bydzie śniegów.
- (536) Od biydy i głodu ciyrpiynia
nad siyrpiyń lepszego dochtora
nie trzeba.
(jest już dostatek pożywienia)
- (537) Kto patrzy w sierpniu chłodu,
nacierpi się w zimie głodu.

- (538) *Na koniec sierpnia góry
w śnieg okryte,
jesień bez chmury;
ciepła pogoda i miła.*
- (539) Jak gęś chodzi w siyrpniu
po lodzie,
to w listopadzie chodzi po
wodzie.
- (540) *Na święty Dominik (4 VIII)
snopy z pola myk, myk.*
- (541) Jeśli się Dominik poci,
to Marek (7 X) w kożuchu
chodzi.
- (542) *Gdy ciepło na Dominika,
to ostra zima nas dotyka.*
- (543) Na Dominika
z rana chłód przenika.
- (544) *Święty Kajetan (7 VIII)
je tu —
odwiyż rzędy myndelów.*
- (545) Na święty Wawrzyniec
(10 VIII)
wolny przez pola gościniec.
- (546) *Święty Wawrzyniec
wypróżnił polny gościniec.*
- (547) Święty Wawrzyniec
weźnie latu winiec.
- (548) *Na święty Wawrzyniec
dostowo kapusta winiec.*
- (549) Święty Wawrzyniec pokazuje,
jako jesiń następuje.
- (550) *Gdy Wawrzyniec z pogodą
chadza,
to piękną jesień zapowiada.*
- (551) Gdy święty Wawrzyniec ciepło
dmucha,
to dla wina dobra jest otucha.
- (552) *Na świętego Wawrzyńca
z zymniokami do garca,
a jarzina i ozimina
godzi się do młyńca.*
- (553) Kiedy święty Wawrzyniec
nadchodzi,
to ostatni rzepak siać się godzi.
- (554) *Na świętego Wawrzyńca
orzechy idą do wińca.*
- (555) Wawrzyńców deszcz — myszy
uroda.
- (556) *Jak se Wawrzyniec nawarzi,
tak se jesiyniec darzi.*
- (557) Pieknie na Wawrzyńca
i Bartłomieja (24 VIII),
to pięknej jesiyni je nadzieja.
- (558) *Kiej w Laurynca (10 VIII)
pogoda,
to jesiyni nie szkoda.*
- (559) Święty Wawrzyniec i święty
Bartłomiej
jeśli pogodę przynoszą,
jesień pogodną i niezbyt chłodną
ludziom na rok ten przynoszą.
- (560) *Jak Wawrzyniec i Bartłomiej
dopisują,
to piękną jesiyn nóm obiecują.*
- (561) Jak Wawrzyniec i Bartłomiej
nawarzi,
tak jesiyn się nóm podarzi.
- (562) *Oblyko się Zuzanka (11 VIII)
w biole szaty co ranka.
(mogą już zaczynać przymrozki)*
- (563) Klarka (12 VIII)
nie drogo zornek miarka.
- (564) *Do Maryje Wniebowstąpienia
(15 VIII)
miej we stodole połówkę
miynia.*
- (565) Panny Maryi Wniebowzięcie,
główka do kapusty wejdzie.
- (566) *Jak na Wniebowzięci Panny
ciepło dopisuje,
to ciepły i pogodny kóniec lata
obiecuje.*
- (567) Wniebowstąpieni Panny jak
w słońcu chodzi,
to rok mocka owoców obrodzi.
- (568) *Jeśli na Wniebowzięcie deszcz,
to dobrej jesieni wieszcz.*
- (569) Jak do Wniebowzięcio pogoda,
tak po nim bydzie niepogoda.
- (570) *O świętym Rochu (16 VIII)
rwij groch po trochu.*

- (571) Jak padze na świętego Rocha,
to bydzie piękno jesień.
- (572) *Gdy Jacek (17 VIII) suchy,
to rozprasza jesienne pluchy.*
- (573) Jackowa pogoda susze jesieni
poda.
- (574) *Na święty Jacek z nowej maki
placek.*
- (575) O świętej Helynce (18 VIII)
wija żyncy wińce.
(żniwówka = dożynki)
- (576) *Na świętego Ludwika (19 VIII)
zboże z pola umyka.*
- (577) Gdy na Bernarda (20 VIII)
ziemia twarda,
to zima będzie bardzo harda.
- (578) *Bernacie, Bernacie!
Przeziąbniesz, a szkoda cie.*
- (579) Gdy słońce z grzmiotem w znak
Panny wchodzi,
zapowiedź to niepogody
i długiej powodzi.
(gwiadzdozbior — 21 VIII)
- (580) *Święty Tymoteusz (22 VIII)
rzuca snopy na wóz.*
- (581) Sucho na Bartłomieja (24 VIII)
mroźnej zimy je nadzieja.
- (582) *Święty Bartłomiej latu głowę
ściął.*
- (583) Na Bartłomieja jelyń skocze
do wody.
- (584) *Wiatry bartłomiejskie łamią
owsy wiejskie.*
- (585) Na świętego Bartłomieja
dobry rolnik żyto zasiewa.
- (596) *Bartek w mięsie nie żałuje,
bo post zaniedłogo czuje.*
- (587) Święty Bartłomiej zwiastuje,
jaka jesień następuje.
- (588) *Jaki Bartek niesie dziyń,
tako bydzie i jesień.*
- (589) Świętego Bartłomieja naśladuje
cały wrzesień,
a za nim już jesień?
- (590) *Gdy Bartłomiej z grzmiotem
się zgłosi,
to grady i rychłe śniegi nam
przynosi.*
- (591) Jeśli Bartłomiej nie zasieje
i nie pokropi święty Idzi (1 IX),
to się zboża mało w polu widzi.
- (592) *Święto Zefiryna (26 VIII)
ostatni kłóska zbiyra.*
- (593) Święty August (28 VIII) —
kóńiec burz.



JESIEŃ

- (594) *Złota nasza jesień poślubiła
wrzesień,
lecz i z październikiem nie brak
jej uniesień.*
- (595) *Jesień jeździ na pstrokatej
kobyle.*
- (596) *Gorść deszcza na jesiyni
w fure bagna się zamiyni.*
- (597) *Jesiyn tego nie urodzi,
czego wiosna nie zasiola.*
- (598) *Jeśli jesiyn je bogato w mgły,
o zomietach w zimie świadczy.*
- (599) *Rychle jesienne zasiewy
to zapewne dobre zbiory.*
- (600) *Jak się pstrąg z tarłym nie
śpiycha,
to jesiyn będzie długo i piękno.*
- (601) *Dziwoki gęsi swaczyne
odnoszają,
a zime nóm przynoszają.*
- (602) *Jeśli długi korzyń mo zimowit,
to będzie długo u nas zima.*
- (603) *Orzech prędko gdy opada,
zima trwała się nie nada.*
- (604) *Kiedy liść się tego trzyma,
nie tak prędko będzie zima.*
- (605) *Kiedy liść powoli opada,
tęga zima bywa rada.*
- (606) *Gdy nie rychło liść opada,
zima ostra się zapowiada.*
- (607) *Kiedy długo liście nie opada,
to długa zima się zakrada.*
- (608) *Czym dłuższe liści na strómkach
zustaną,
tym też zimniejsze czasy
nastaną.*
- (609) *Jeśli długo z drzew nie opaduje
liście,
tęgiej zimy spodziewaj się iście.*
- (610) *Kiedy liść się gęsto trzyma,
nie tak prędko będzie zima.*
- (611) *Jeśli bez zakwitnie po raz drugi,
śnieg wczas spadnie na czas
długi.*
- (612) *Jak w śliwkach ni ma
chroboków,
zima ostro wczas przidzie na
biydoków.*
- (613) *Jak je orzechów urodzaj,
tęgi zimy se spodziywaj.*
- (614) *Czym głębszy na jesiyn wlazują
pędraki,
tym barzy zima do się nóm we
znaki.*
- (615) *Powiel idzie orać —
przedzimowa pora.
Jak mróz chyci i dzierzy —
no, to już przyszła i leży.*
- (616) *Kop ziemnioki śmiało,
bo już czasu mało.*
- (617) *Jak na jesiyn zymia wymarznie,
to się w polu wszystkiego hojnie
urodzi.*
- (618) *Jak śniyg napadze na mokre,
to slezie aż na wiosne.*

Wrzesień



LIBRA

23.IX. - 23.X.

- (619) Otóż wrzesień, a więc jesień —
gospodarzu, ręce w kieszeń.
- (620) *Kto pracował w lecie,
temu powie wrzesień:
Ciesz się, gospodarzu,
tłusta będzie jesień.*
- (621) We wrześniu burza, w lutym
śnieg i mróz.
- (622) *Jeśli we wrześniu grzmi,
to luty będzie bardzo ostry.*
- (623) Wrześniowy grom,
nie staraj się, chłopie,
jeszcze posprzątasz plon.
- (624) *Jeśli tęskni wrzesień po rosie,
w październiku będzie błota po
osie.*
- (625) Jak wrzesień je ciepły i suchy,
to październik bydzie same
pluchy.
- (626) *We wrześniu gdy są tłuste ptaki,
mróz w zimie nie lada jaki.*
- (627) Po silnych deszczach we
wrześniu
zasiewy ozimin się wydarzą.
- (628) *Jaki powietrzi we wrześniu,
taki w przyszłym marcu.*
- (629) We wrześniu deszcze są dobre
jeszcze.
- (630) *Gdy wrzesień bez deszczów
będzie,
w zimie wiatrów pełno wszędzie.*
- (631) Wrześniowa słota —
kropla deszczu, fura błota.
- (632) *Straszno je wrześniowo słota —
miarka deszcza, korzec błota.*
- (633) Czym dłuższy jaskółki we
wrześniu zastowają,
tym dłuższy piękne i jasne dni
potrważą.
- (634) *Gdy we wrześniu grzybów brak,
niezawodny to zimy znak.*
- (635) Im głębiej się we wrześniu
grzebią robaki,
tym bardziej zima da się nam
we znaki.
- (636) *Babie lato:
trzy dni deszczu, jeden dzień
pogody.*
- (637) Babski lato zaczyna się od
południa a trwa do dwanastej.
- (638) *Kiedy lato babie,
nie jeźdź między drzewami na
szkapie.
(snują się pajęczyny)*
- (639) Jak je pięknie piąrszego
września,
to przychodzi jesiń bardzo
piekna.
- (640) *Święty Idzi (1 IX)
już nic w polu nie widzi.*
- (641) Jak je świętego Idziego,
to idź sioć na niego.
- (642) *Wielko dło świata i siejby
wygoda,
jak świętemu Idzimu przyświycy
pogoda.*
- (643) Na święty Idzi —
do siewu przygotuj się każdy
zgniły.
- (644) *Dło zoranych i zasiotych pól
wygoda,
jak na Idzigo święci pogoda.*

- (645) Gdy na święty Idzi ładnie,
śnieg na pewno późno spadnie.
- (646) *Święty Idzi ci zwiastuje,
jako jesień sie gotuje.*
- (647) Na świętego Idziego jasno,
będzie sucha jesień,
a gdy pada, to czterdzieści
dni dach nie uschnie.
- (648) *Na jarmark w święty Idzi
biegną szewcy, biegną Żydzi.*
- (649) Święty Idzi dziwki biydz.
- (650) *Na święty Idzi w swaty do mnie
przyjdz.*
- (651) Wawrzyniec (5 IX) piyrszy
odzimiec.
- (652) *Święta Regina (7 IX) mgły
rozpina.*
- (653) Panny Maryje Narodziny (8 IX)
jaskółek rozłączyni.
- (654) *Maryja gdy się rodzi,
to jaskółka odchodzi.*
- (655) W Dziewicy cnej Maryi
Narodzenie
nie ma za wcześniej ani za
późne sianie.
- (656) *Jaki czas je na Narodziny
Panny Maryje,
taki przez osiyem bydzie tydzie.*
- (657) Kiedy Irma (10 IX) z mrozem
przybywa,
babie lato zawsze krótkie u nas
bywa.
- (658) *Maryja (12 IX) naporeczyła,
by rola zasioto była.*
- (659) Gdy na Siewną (12 IX)
pogodnie,
będzie tak cztery tygodnie.
- (660) *Matka Bożo główke złoży.
(późna kapusta się zgłowi)*
- (661) Na świętego Filipa (13 IX)
jęczmień się oklepa.
- (662) *Na święty Krzyż (14 IX) owce
strzyż.*
- (663) Jak je pogodnie na Nikodyma
(15 IX),
sztzyry niedziele deszczu ni ma.
- (664) *Święto Edyta (16 IX) oręduje
i pola pilnie podoruje.*
- (665) Burze po świętej Ludmile
(16 IX)
przynoszą wiatrów wiele.
- (666) *Na Mateusza (21 IX)
w kopaniu każdo dusza.*
- (667) Niech po świętym Mateuszu
chucha,
kto nie kupił sobie kozucha.
- (668) *Czasym Mateusz w kozuchu,
czasym z ciepłym na duchu.*
- (669) Po świętym Mateuszu
czapkę wkładaj do uszu.
- (670) *Po świętym Mateusz kiep,
kto chodzi w kapeluszu.*
- (671) Po świętym Mateuszu
nie chodzi się już w kapeluszu.
- (672) *Na Mateusza pogoda piękna,
tak wydzierży jeszcze i czwarta
niedziela.*
- (673) Pogoda Mateuszowa
przez miesiąc się zachowa.
- (674) *Jak je pogoda na świętego
Mateusza,
to sztyry tydzie sie nie rusza.*
- (675) Na świętego Mateusza pogoda,
wyschnie w lesie każdo kłoda.
- (676) *Święty Mateusz chmiel zrywa,
a z uli miód podaje.*
- (677) Po świętym Mateuszu owce się
próbują.
- (678) *Mateusz bez dżdżów potoku,
brak win jest do przyszłego
roku.*
- (679) Jeśli jasny je święty Maurycy
(22 IX),
to w zimie rod wiatery ryczy.
- (680) *Na święty Maurycy nie siyż
przynicy,
bo doczkoż sie mietlicy.*

- (681) Bogusławie! (23 IX) zabier
głos w zimy sprawie.
- (682) O świętej Tekli (23 IX)
kapuste siekli.
- (683) Święto Tekla maluje jabka.
- (684) Gdy Kleofas (25 IX) we mgle
chodź,
to mokrą zimę zwykle zrodzi.
- (685) Święty Wacław (28 IX) tu,
podnosi już dług.
(żywność zaczyna drożeć)
- (686) Święty Wacław gady sprząta.
- (687) Gdy na Wacława i Michała
(29 IX) jasno,
nie będzie w zimie ciasno.
- (688) Deszcz na Michała — zima
nie trwała.
- (689) Deszcz na Michała lekką zimę
zapowiada.
- (690) Gdy noc jasna na Michała,
to nastąpi zima trwała.
- (691) Jeśli noc jasna na Michała,
będzie zima ostra i trwała,
a gdy noc ta słotna,
zima do końca grudnia lekka
i błotna.
- (692) Grzmot w dzień świętego
Michała,
żywność przyszła, Bogu chwała,
ale niewiele owocu
ogłasza nam w przyszłoroczu.
- (693) Święty Michał z wiatrem ze
wschodu
zapowiada już bliskość mrozu.
- (694) Jeśli żołędzie opadają przed
Michałem,
to będzie ostro zima.
- (695) Gdy żołędzie spadają przed
Michałem,
to zima przyjdzie wcześniej.
- (696) Jak ptaki przed Michałem
odleciały,
to będzie ostry grudzień cały.
- (697) Jak dębówki (odmiana jabłek)
obrodzą na Michała,
to w Narodziny (25 XII)
śniegu fura cała.
- (698) Jasny dzień na Michała,
urodzi się zboże i dobry
będzie karnawał.
- (699) Noc w Michała piękno, jasno,
to zima mroźno i krasno.
- (700) Lichy tyń siedlok, co na
święty Michol
dziepro kopy z pola spychol.
- (701) Zły to gospodarz, co na święty
Michał
koni szuka, żeby z pola zmykał.
- (702) Święty Michol z pola zmykoł.
- (703) Gwizdał sobie Michał i z pola
szybko zmykał.
- (704) Po świętym Michale można
paść i panu na powale.

Październik

X^m
SCORPIO
24.X. - 22.XI.

- (705) Miesiąc październik marca obraz
wierny.
- (706) Po ciepłym wrześniu
październik się boczy.
- (707) Grzmot październikowy,
urodzaj majowy.
- (708) Czym rychli liści opaduje
w październiku,
tym więcej w przyszłym roku
urodzaju.
- (709) W październiku, gdy liść
z drzewa niesporo opada,
to późną wiosną nam zwykle
zapowiada.

- (701) Październik zielony — styczeń bardzo chłodny.
- (711) *Październik ciepły — bydzie luty skrzepty.*
- (712) Jeśli październik srogi, to styczeń łagodny.
- (713) *Wiele deszcza w październiku, tela wiatru w grudniu.*
- (714) Gdy październik z wodami, to grudeń z wiatrami.
- (715) *Moc deszcza w październiku, moc wiatrów w grudniu.*
- (716) Gdy październik ciepło trzyma, zwykle mroźna bywa zima.
- (717) *Październik ciepły — listopad zimny.*
- (718) Gdy październik ciepło chadza, w lutym mrozy naprowadza.
- (719) *Październik i marzec rok w rok idą spólnym dycki w krok.*
- (720) Gdy październik mroźno chadza, w lutym ciepło naprowadza.
- (721) *Kiedy październik śnieżny i chłodny, to styczeń bywa łagodny.*
- (722) Gdy wczas w październiku wiatr rozproszy liście, głodu to znakiem niechybnym oczywiście, bo zła zima zbożu szkodzi i nieplenne kłosy rodzi.
- (723) *Gdy w październiku wiatry, lody, to styczeń, luty jest łagodny.*
- (724) Ciepły październik — zimny listopad.
- (725) *Choć w październiku burza mała, zaledwie na to zima stała.*
- (726) Jeśli w październiku się błyska, to w zimie jest sama plucha.
- (727) *Październik chodzi po gaju i wygania ptactwo z kraju.*
- (728) W końcu października gdy deszcz często pada, to roczek następny dobrze nam zapowiada.
- (729) *We wsi mieszka To-masz, w mieście Ja-kup.*
- (730) Jak Anioły (2 X) w ciepłym słońcu chodzą, to w zimie mrozy za to się zżymają.
- (731) *Na Gerarda (3 X) gdy sucho, to lato zwyczajnie z pluchą.*
- (732) Na świętego Franciszka (4 X) chłop już w polu nic nie zyska.
- (733) *Francek jabka obierze, bogactwa z ogród zacięrze.*
- (734) Na świętego Placyda (5 X) słońce ognia nie wyda.
- (735) *Gdy Marek (7 X) z mrozem przybywa, to babie lato krótkie bywa.*
- (736) O świętej Brygidzie (8 X) babie lato przyjdzie.
- (737) *Na świętego Emilian (11 X) babie lato się przesila.*
- (738) Na świętego Kaliksta (14 X) uszczel ul do ista.
- (739) *Kole dnia świętej Jadwigi (15 X) babi lato leci na wyścigi.*
- (740) Do Jadwigi sioć oziminy, bo to już ostatni terminy.
- (741) *Święta Jadwiga śnieg przydźwiga.*

- (742) Po Jadwidze śniegym kidze.
- (743) *Gdy Jadwigę deszcz spluka,
to kapusta niesłodka.*
- (744) Ej, ci diasi z Jadwigą,
wszak jo ci ich wymigóm.
(zabezpieczę się przed zimnem)
- (745) *Święta Jadwiga pola zamyka
i miodu do rzepy nalewa.*
- (746) Jadwiga kwaki pojscała,
bo szmaku w nich nie uznała.
- (747) *Święto Jadwiga kiermasz
otwiyro,
a wszyscy już pola zawiyro.*
- (748) Tereska (16 X) i Jadwiga,
bydło z pola ściga.
- (749) *Po świętej Teresce (16 X),
mróz po strzechach lezie.*
- (750) Na świętą Teresę odziej się
w bekieszę.
- (751) *Tereska sie raduje,
ze se bótki obuje,
bo zime już czuje.*
- (752) W świętego Gawła (16 X) suchy
dziyń,
też suche lato i sucho jesiń.
- (753) *Na świętego Gawła bydło
do chływa.*
- (754) Święty Gawel do kapusty zaszeł.
- (755) *Święty Gawel stoi za to,
jaki bydzie przyszłe lato.*
- (756) Święty Gawel ostatni jabko
ściepuje.
- (757) *Święty Gawel czosnek sadił.*
- (758) Na świętego Gawła kapuste
nie rąbać ani nie krążyć.
(zgorzknienie)
- (759) *Gawel prawi: Niech se bude
oprawi,
bo go zima udlawi.*
- (760) Urbanów (31 X) owies,
Gawłowe żytko,
kata warte wszystko.
- (761) *Na świętego Łukasza (18 X)
dobry chleb i kasza.*
- (762) Na świętego Łukę
schowaj plug i włókę.
- (763) *Jako pogoda na świętą
Urszulę (21 X),
taki cały przyszył rok.*
- (764) Święto Urszula perły rozsula,
rano wstała i pozbiyrała,
ani jednej nie niechała.
(rosa nie trzyma się)
- (765) *Gdy na Urszulę wiatry wieją,
tęgą zimę oznajmają.*
- (766) Od świętej Urszuli chodź
w ciepłej koszuli,
a po świętym Tadeuszu (28 X)
trzeba chodzić w kapeluszu.
- (767) *Koło Urszuli Panny już
przymrozek ranny.*
- (768) Od świętej Urszuli
spodziewaj się śnieżnej koszuli.
- (769) *Święta Urszula i Kordula
(22 X) wiatrami pognęła.*
- (770) Święta Urszula i Kordula
są patronkami wiatrów.
- (771) *Kiedy na Urszulę i Kordulę
wiatry wieją,
to całą zimę już wiać będą.*
- (772) Na Szymona i Judy (28 X)
spodziewaj się suszy i grudy.
- (773) *Na Szymona i Judy
jesień twardnie aż do grudy.*
- (774) Szymona i Judy wszystko już
do budy
pobierali, pochowali pilne
nasze ludy;
leniwemu, niepilnemu
poschną grube udy.
- (775) *Na Szymóna i Judy
ciepło lezie ze ziymie
a tęgną na polach grudy.*
- (776) Na świętego Szymóna i Jude
czas opatrzyć swoją bude.

(777) *Na świętego Szymona i Judy
spodziewaj się śniegu i grudy.*

(778) *W dzień Szymona i Judy
koń boi się grudy.*

(779) *Szymon i Juda gdy nastają,
często śniegi nam sprowadzają.*

(780) *Na świętego Szymonika
zima przychodzi z cicha.*

(781) *Szymona i Tadeusza Judy
wszystko schowaj do budy.*

(782) *Święty Tadeuszek nałapał
muszek.*

(783) *Przeszło święto Marceliny
(30 X),
pokoś późne koniczyzny.
(ścierniska)*

Listopad



(784) *Nosi nazwę listopada,
bo liść martwy w nim opada.*

(785) *Deszcz w początku listopada
mrozy w styczniu zapowiada.*

(786) *Gdy deszcz w połowie listopada,
tęgi mróz w styczniu zapowiada.*

(787) *Jaki listopad, taki marzec.*

(788) *Jaki listopad, taki będzie
marzec,
przepowiada stoletni starzec.*

(789) *Jeśli w listopadzie krety ryją,
to na Gody komór lotają.*

(790) *Jak kret ryje w listopadzie,
na Nowy Rok komór goni
w słońcu.*

(791) *Jak kwitną strómki
w listopadzie,
to zima aż do maja będzie.*

(792) *Jeśli strómki zakwitną
w listopadzie,
to zima aż do lata sięgnie.*

(793) *Jak w listopadzie grziby rosną,
to zboża na to dopłacą.*

(794) *W listopadzie grzmi,
siedlok o wiosnie śni.*

(795) *Jak w listopadzie grzmi,
to rolnik dobrze śni.*

(796) *Grzmot w listopadzie,
urodzaj w polu i w sadzie.*

(797) *Jak w listopadzie grzmi,
rok będzie urodzajny.*

(798) *Jak w listopadzie pogoda służy,
to na marzec też pogodę wróży.*

(799) *Pogoda i mróz listopada
ciepły styczeń zapowiada.*

(800) *W listopadzie mróz,
rychtuj w marcu wóz.*

(801) *Wiele śniegu w listopadzie,
to go mało w zimie będzie.*

(802) *Z listopadowego śniega błoto
i kałuże,
w przyszłym roku biudy się
spodziwyj.*

(803) *W listopadzie baby przędą
kądziele,
a co święto, co niedziele
brzęczy gdzieś wesele.*

(804) *Wszyscy Święci (1 XI) —
śnieg się kręci.*

(805) *Wszyscy Święci gdy jasnością
nas uraczą,
a Zaduszki (2 XI) nie popłaczą,
Marcin (11 XI) nam też nie
zsiwieje,
wówczas, bratku, miej nadzieję,
że w Ofiarowanie (21 XI)
masz piękne zaranie,
na Niepokalaną (8 XII)
rzeki nam nie staną,
a tak do Wilii (24 XII) na to
dotrwa babie lato.*

- (806) Około dnia Wszystkich Świętych
zimę poznasz z drzew uciętych:
jeśli bowiem jodła sucha,
nie bardzo trzeba kożucha,
jeśli zaś mokra, to mroźna zima
przez długie czasy potrzyma;
buk im suchszy, suchsze mrozy,
wilgotny — mokry czas wróży.
- (807) *Na Wszystkich Świętych od
zrębu
utnij gałąź dębu,
jeśli soku nie ma,
będzie tęga zima.*
- (808) Jaki czas na Wszystkich Świętych,
taki cały miesiąc po nich.
- (809) *Na Wszystkich Świętych
jeśli ziemia skrzepla,
to cała zima będzie dosyć ciepła.*
- (810) Na Wszystkich Świętych zima,
to będzie jeszcze gościna.
- (811) *Kiedy na Wszystkich Świętych
mroźno,
to w zimie będzie jeszcze ciepło,
a gdy deszcz,
to za piec będzie trzeba wleźć.*
- (812) Jak na Wszystkich Świętych
zima ni mo mocy,
to na świętego Marcina (11 XI)
dziepro o północy.
- (813) *Kole Wszystkich Świąt
bydym sie tu plątl.
(śnieg popaduje)*
- (814) Po Wszystkich Świętych ślota,
przez cały miesiąc błota.
- (815) *W Dziwn Zaduszny (2 XI)
pogoda,
będzie na Zmortwychwstani
(święto ruchome) wygoda,
a jeśli ślota, to psota.*
- (816) Karlik (4 XI) jeszcze sprawi,
że się ciepło naprawi.
- (817) *Na świętego Sewera (8 XI)
resztki z pola się zbiera.*
- (818) Na świętego Teodora (9 XI)
nadchodzi wiatr zmora.
- (819) *O świętym męczenniku
Teodorze
rolnik jeszcze pilnie orze.*
- (820) Od świętego Marcina (11 XI)
zima się zaczyna.
- (821) *Marcin na szymłu jedzie
i zime ze sobą wiezie.*
- (822) Święty Marcin na siwym koniu
jedzie.
- (823) *Jak Marcin na białym koniu
przyjedzie,
to ostrą zimę nóm przivedzie.*
- (824) Święty Marcin często
przyjyżdżo na białym koniu.
- (825) *Jak święty Marcin w śniegu
przybieżał,
będzie w nim po pas całą zimę
leżał.*
- (826) Jak Marcin przyjedzie na
białym koniu,
to fujawica za fujawicą gónią.
- (827) *Jaki dzień na świętego Marcina,
tako też będzie cała zima.*
- (828) Gdy Marcin jeszcze liść trzyma,
to bywa bardzo sroga zima.
- (829) *Kiedy na Marcina lód,
bywa błoto koło Gód.*
- (830) Marcinowa pogoda mrozów
zimie doda.
- (831) *Jak święty Marcin po wodzie,
to Gody będą po lodzie.*
- (832) Słońce na świętego Marcina,
będzie przyjemno zima.
- (833) *Jak na Marcina wiatr
z południa wieje,
to lekki zimę dowo nóm
nadzieje.*
- (834) Wiatr od południa we wilije
Marcina
zapowiada, że będzie isto lehkio
zima.
- (835) *Południowy wiatr na Marcina,
będzie łagodno cała zima.*
- (836) Jeśli mglisto na Marcina,
to lehkio beje ta zima.

- (837) *Jeśli mglisto na Marcina,
to nie zmarznie ci łysina.*
- (838) *Jak je mglisto na Marcina,
to będzie lekko zima;
Marcinowo zaś pogoda,
mrozów zimie doda.*
- (839) *W święty Marcin deszcz lub
chmury,
czas niestateczny i ponury,
jasna zaś w ten dzień pogoda
znaczy mrozy, przeczyć szkoda.*
- (840) *Jeśli święty Marcin z chmurami,
niestateczna zima przed nami.*
- (841) *Chmurny Marcin rad
przyprowadza
łagodną zimą, a mrozy straszne
zgladza.*
- (842) *Po świętym Marcinie
zima tak hned nie przeminie.*
- (843) *Po świętym Marcinie zima nie
żartuje.*
- (844) *Gdy na Marcina gęś chodzi
po lodzie,
to na Gody chodzi po błocie.*
- (845) *Na świętego Marcina
najlepsza jest gęsina.*
- (846) *Pierś z Marcinowej gęsi jeśli
biała,
to zima będzie dobrze
statkowała.*
- (847) *Na świętego Marcina
najlepsza gęsina,
spójrz na pierś i na kości,
a poznasz, jaka zima będzie
gościć.*
- (848) *Na świętego Marcina,
gdy się woda ścina,
a u gęsi pierś biała,
to będzie zima stała.*
- (849) *Po świętym Marcinie wolno
paść w każdej dziedzinie.*
- (850) *Na świętego Józafata (14 XI)
lepszy kozuch niżli wata.*
- (851) *Na świętego Otmara (16 XI)
już nie widać komara.*
- (852) *Jaki dzień na Ofiarowani Panny
(21 XI),
tako będzie cało zima.*
- (853) *Gdy pogoda w Ofiarowanie,
to ostra zima nam nastanie.*
- (854) *Jak na świętą Cecylije (22 XI)
grzmi,
siedlok o dobrym roku śni.*
- (855) *Prawiła Cecka, że jeszcze czas
do piecka.*
- (856) *Święty Klimynt (23 XI)
w zimie się lubuje,
a święty Pieter (22 II) ją zaś
ucedzuje.*
- (857) *Jaka na Jana od Krzyża
(24 XI) pogoda się zgłosi,
to jaką samą Nowy Rok (1 I)
nam przynosi.*
- (858) *Jaki dzień świętej Katarzyny
(25 XI),
taki styczeń mamy.*
- (859) *Jako święto Katarzina,
tako będzie cało zima.*
- (860) *Święto Katarzina po lodzie,
Boże Narodziny (25 XII) po
wodzie.*
- (861) *Święto Katarzina po wodzie,
Gody po lodzie,
jak zaś Katarzina po lodzie,
to Gody po wodzie.*
- (862) *Jak chodzi święto Katarzina
po lodzie,
to święty Szczepón (26 XII)
chodzi po wodzie.*
- (863) *Na świętą Katarzine
schowimy się pod pierzine.*
- (864) *Po świętej Katarzynie
pomyśl o pierzynie.*
- (865) *Święta Katarzyna zakazuje
pod śmiechem,
a święty Andrzej (30 XI) pod
grzechem.
(zbliża się czas adwentu)*
- (866) *Święto Katarzina piekło
zawiyro, a niebo otwiyro.
(czas adwentu)*

- (867) Czy w świętą Katarzynę
albo w świętego Andrzeja
kiedy marznie, to ciepła
chata tylko zagrzewa.
- (868) *Na Kónrada (26 XI) jesiyni
już utrata.*
- (869) Śniyg na Andrzeja (30 XI)
dło zbožo zło nadzieja.
- (870) *Śniyg na świętego Andrzeja
oziminóm nie sprzija.*
- (871) Śniyg na świętego Andrzeja,
niewielko w życi nadzieja.
- (872) *Na świętego Andrzeja trza
kożucha dobrodzieja.*
- (873) Na świętego Andrzeja mróz,
gotuj chłopie wóz.
- (874) *Gdy Andrzej się zjawi,
to i zimę postawi.*
- (875) Święty Andrzej cichy,
len nie bydzie lichey.
- (876) *Mięko na Jędrzeja,
niedobro nadzieja.*
- (877) Łzy świętego Andrzeja,
owocu będzie pełna skrzynia.
- (878) *Na świętego Andrzeja
dziewkom z wróżby nadzieja.*
- (879) Na Andrzeja rób powiarki
posłyszane od twoji starki.



ZIMA

- (880) *Zgniło zima — zgniłe lato,
tak powiadał stary tato.*
- (881) *Późna zima długo trzyma.*
- (882) *Co zima przichłodzi, to lato
wynagrodzi.*
- (883) *Tęgo i ostro zima z wiatrym
przychodzi,
jak słońce w zimie, kiedy
zachodzi
czyrwińsze je nad zwyczaj
swój przyrodzony,
a do tego wiatr od wschodu
albo od północy.*
- (884) *Silny wiatr w zimie ze
wschodu
przynoszą mróz, aż szyndzióły
strzylają.*
- (885) *Jak na początku zimy je
wielki ziąb,
to długo potrwo ón.*
- (886) *Piwszy śnieżek w bagno pada,
dobrą zimę nóń zapowiada.*
- (887) *Jak śnieg padze drobny
i subtelny,
przibliży wielką zimę i mrozy.*
- (888) *Jak się strómy w adwyncie
żyńią,
to bydzie kupa owocu.
(dużo wiatrów)*
- (889) *Wiatry w adwencie mnożą
w sadach kwiecie,
a jeśli cicho, będzie w sadach
liczo.*
- (890) *Jeśli adwyntowy śnieg doczko
marcowego,
nie bydziesz jodoł, siedloczku,
chleba reznego.*
- (891) *Mięsopust na słońcu —
śmiergust na przpiecku.*
- (892) *Mięsopustny taniec kieszeni
i zdrowia wyrwanie.*
- (893) *Jaki ostatki — tako Wielkanoc.*
- (894) *Jak ostatki, tak ostatki,
poskocz my se, stare matki.
(na urodzaj)*
- (895) *Jasno po kolędzie,
w stodole ciemno będzie.*



Grudzień XII

CAPRICORNUS

22. XII. - 20. I.

- (896) *Zimny grudziyń — wczasno wiosna.*
- (897) *Gdy na początku grudnia pogoda stała, to zima będzie długo biała.*
- (898) *Grudziyń zym zgrudzi a izby wystudzi, ale za to na Gody każdy użyje swobody.*
- (899) *Grudziyń zymie grudzi a izbeczki studzi.*
- (900) *Czym ciymniejszy bywo w grudniu, tym piekniejsze urody w następnym roku.*
- (901) *Grudziyń zimny ze śniegym, do nóm zbožo każdym biegym.*
- (902) *Jak grudziyń naleje, to w styczniu są zawieje.*
- (903) *Grudzień śnieżny i mroźny wróży rok urodzajny.*
- (904) *Jeśli grudziyń bystrzi, to po Godach iskrzi.*
- (905) *W grudniu mnogość myszy w dom, łagodnej zimy nastąpi pogrom.*
- (906) *Jeśli grudziyń ni ma zimny, to prziszły rok bydzie biydny.*
- (907) *Jak w grudniu marznie i śnieży, urodzajny roczek do nas bieży.*
- (908) *Grudziyń zimny, śniegym przykryty, dowo rok w zboża obfity.*
- (909) *Mroźny grudzień i wiele śniegu, żyzny roczek będzie w biegu.*
- (910) *Jaki zimy w grudniu, taki ciepła w czerwcu.*
- (911) *Jak je mróz piyrszego grudnia, to wyschnie niejedna studnia.*
- (912) *Mróz ostry na świętego Eligia (1 XII), wyschnie niejedna studnia.*
- (913) *Jaki czwarty grudzień, taki stycznia piąty czyni znaki; szósty luty, siódmy marzec i tak dalej liczy starzec.*
- (914) *Kiedy w świętą Barbórę (4 XII) mróz, szykuj chłopie dobry wóz.*
- (915) *Jak na Barbórke ostre mrozy, to na zime gotuj dobre wozy.*
- (916) *Gdy w świętą Barbarę mróz, schowaj sanie, szykuj wóz.*
- (917) *Święto Barbary po wodzie, Boże Narodziny (25 XII) po lodzie.*
- (918) *Kiedy na Barbarę mróz, to gotuj chłopie wóz, a kiedy odtajanie, to gotuj chłopie sanie.*
- (919) *Jeśli Barbara po wodzie, to Boże Narodziny po lodzie, ale jak Barbara po lodzie, to Boże Narodziny po wodzie.*
- (920) *Na świętą Barbarę błoto, będzie zima jak złoto.*
- (921) *Święto Barbara wygania drzewo ze dwora.*
- (922) *Na świętą Barbórke sanie pod kómorke.*
- (923) *Po świętej Basi strzeż nosa i uszy.*

- (924) *Święta Barbara gdy przychodzi
w białym fartuszk,
to będzie dużo dobrej trawy,
braszku.*
- (925) *Od świętej Barbórki chude
przy ogniu gorki.*
- (926) *Święto Barbara jako,
pogoda na Edwarda (5 I) tako.*
- (927) *Święto Barbara zawarzi,
święto Saba (5 XII) zasoli,
a święty Mikołaj (6 XII) skuje.*
- (928) *Święto Barbara mosty mości,
święto Saba zaś brzegi ostrzi,
a święty Mikołaj je przibijo.*
- (929) *Święty Mikołaj (6 XII) brzegi
splukuje.*
- (930) *Jeśli święty Mikołaj lodu nie
roztopi,
to długo w ręce będą chuchać
chłopi.*
- (931) *Mikołajku z brodą siwą
nie korz ludzi zimą oszkliwą.*
- (932) *Na Mikołaja wody, na Gody
lody.*
- (933) *Wiele śniega przy piyrszym
Mikołaju (6 XII),
tela trowy do drugi Mikołaj
(10 V) w maju.*
- (934) *Święty Ambroży (7 XII)
zimy przisporzi.*
- (935) *Święto Łuca (13 XII)
dnia przirzuca.*
- (936) *Święto Łuca z mrozu nadymy
pluca.*
- (937) *Święto Łuca nocy upijo,
a dnia nie przido.*
- (938) *Święto Łuca głosi, jaką
pogode styczni przinosi.*
- (939) *Od świętej Łucji
dni dwanaście policz sobie
do Wilii (24 XII),
patrz na słonko i gwiazdy,
a przepowiesz miesiąc każdy.*
- (940) *Od Lucyje do Wilije
rachuj dni, rąb kije.*
- (941) *Na świętego Albina (16 XII)
słonina do komina.*
- (942) *Czasym Adela (16 XII)
plakać się ośmiela
i z pogody niewiela.*
- (943) *Na Urbana (19 XII)
chwile jakie,
to i lato będzie takie.*
- (944) *Gdy na Tomasza (21 XII)
deszcz pada,
to zmienną zimę nam
zapowiada.*
- (945) *Mówił święty Tóma,
że najlepszy dóma.*
- (946) *Prawił święty Tóma,
że wszędzie dobrze, najlepszy
dóma.*
- (947) *Na świętego Tomasza
nie chodź do lasa.*
- (948) *Na świętego Tóma siedź dóma.*
- (949) *Na świętego Tomasza
nejdłógszo noc nasza.*
- (950) *Twardo i jasno w Szczodry
Dziwn (23 XII),
bydzie urodzaj zboża i grochu.*
- (951) *Jak je jasno w Dziwn Szczodry,
bydzie groch twardy.
[obrodzi]*
- (952) *Na Adama i Ewy (24 XII)
czas prziszyć cholewy.*
- (953) *Na Adama, Ewy dobre parzone
plewy.*
- (954) *Adam i Ewa pokazują,
jaki styczeń i luty po nich
następują.*
- (955) *Słota w dzień Adama i Ewy,
to strzeż od zimna cholewy,
a jak mróz i pięknie,
to wnet zima pęknie.*
- (956) *Na Adama i Ewy oczakuj
oblewy.*
- (957) *Wilijeczka (24 XII) —
ludzióm chlyb, bydłu sieczka.*

- (958) *Wilija piękno a jutrznia jasno,
to bydzie stodoła ciasno.*
- (959) *Gdo we Wilije nie pości,
do roka wyprości.*
- (960) *Na Boże Narodzyni (25 XII)
mosz lutego widzyni.*
- (961) *Jeśli w Boże Narodzyni pięknie,
to bydą stodoły pełne.*
- (962) *Gdy się Chrystus przed pełnią
w którym roku rodzi,
to urodzajem nam przyszedł
rok wtenczas dogodzi.*
- (963) *W jakim blasku Bóg się rodzi,
w takim cały styczeń chodź.*
- (964) *Wilija jasno, a Jan (27 XII)
ciymny,
obiecujać nóm rok przyjmny.*
- (965) *Jak w Narodzyni pogodnie,
bydzie tak sztyry tygodnie.*
- (966) *Jeśli pola zielone, jak się
Chrystus rodzi,
to Zmörtwychwstaniu śniyg
z deszczym przeszkodzi.*
- (967) *Śniyg w Gody niesie urody.*
- (968) *Na trowie Gody, na Wielkanoc
lody.*
- (969) *Czarne Gody — białe
Wielkanoc.*
- (970) *Dycki lepsze mroźne Gody
niż po kostki wody.*
- (971) *Kiedy Gody mróz zaczyna,
na Wielkanoc chlapanina.*
- (972) *Ciemne Gody — dojne krowy,
jasne Gody — pełne stodoły.*
- (973) *Mroźne Gody — wczesne wody,
a gdy ślota, nie będzie wczas
błota.*
- (974) *Na Gody dużo gwiazdeczek,
kury naniosą dużo jajeczek.*
- (975) *Gody białe i jasne —
hojność wina i owoców.*
- (976) *Jak na Gody w słońcu muchy
igrają,
to biydni ludzie z głodu
poumiyrają.*
- (977) *Jaki święta Gód — taki ostatki,
takó Wielkanoc i też taki
Świątki.*
- (978) *Wiatry na Gody wróżą,
że owoców będzie dużo.*
- (979) *Zielone Gody — białe
Wielkanoc,
białe Gody — zielono
Wielkanoc.*
- (980) *Ciymne Gody — widne stodoły,
widne Gody — ciymne stodoły.*
- (981) *Gdy choinka tonie w wodzie,
to jajko toczy się po lodzie.*
- (982) *Jak na Szczepóna (26 XII)
wiatr ugodzi,
w przyszłym roku źle się nóm
urodzi.*
- (983) *Jak przimrózki na Szczepana,
bydzie wiosna od Damiana
(27 II).*
- (984) *Jak na świętego Jana (27 XII)
śniega po kolana,
to święty Józek (19 III)
pociągnie trowy wózek.*
- (985) *Jeśli na Młodzianków (28 XII)
mgła na Łysej Górze,
ziymnioki nie obrodzą, a młodzi
ludzie bydą umiyrać.*
- (986) *Niewiniątek Dziyń (28 XII)
pokoże,
jako pogoda w aprylu sie okoże.*
- (987) *Na święto Młodzianki
stroić się trzeba w ruciane
wianki.*
- (988) *Dziyń Sylwestrowy (31 XII)
pokazuje czas lipcowy.*
- (989) *Czasym Sylwester mrozi,
czasym ciepło przywodzi.*
- (990) *Jeśli cały rok był sama woda
i błoto,
to na Sylwestra nie napadze
nóm złoto.*
- (991) *Sylwestra sie boła, Sylwestra
dostała.*
- (992) *Kiery na Sylwestra nie popije,
to długo nie pożyje.*
- (993) *Na Sylwestra, Boże drogi,
głowa twardo, krziwe nogi.*

Styczeń



- (994) *Jeśli je styczeń jasny,
to roczek będzie krasny.*
- (995) *W styczniu rok stary z nowym
się styka,
kto w starym nie pracował,
ten w nowym utyka.*
- (996) *Wiele w styczniu deszczu,
tela mrozu w maju.*
- (997) *Jak w styczniu deszcz leje,
złe robi nadzieje.*
- (998) *Kiedy w styczniu deszcze leją,
nie cieszy się siedlok nadzieją.*
- (999) *Jeśli w styczniu mało śnieży
i dużo pada,
to z pól, łąk i ogrodów mało
plonów wypada.*
- (1000) *Styczniowy deszcz mokrzy role
i gnoji święte pole.*
- (1001) *W styczniu woda — wiecznie
szkoda.*
- (1002) *Mokry styczni — mokro
wiosna.*
- (1003) *Moc deszcza w styczniu,
niedobrze zbożu.*
- (1004) *Jak są w styczniu częste
obławy,
to chłód i śniyg przidzie po tym.*
- (1005) *Jak styczni je ciepły,
to z korca myndel jedyn.
(będzie nieurodzaj)*
- (1006) *Ciepły styczni — zimny luty.*
- (1007) *Jak w styczniu woda w rzykach
huczy,
to na wiosne mróz nóm dokuczy.*
- (1008) *Styczeń gdy mrozów nie daje,
sprowadza nieurodzaje.*
- (1009) *Jak w styczniu ciepło na
dworze,
to pusto będzie w komórce.*
- (1010) *Jak w styczniu pszczoła z ula
wylatuje,
to niedobry rok nóm zwiastuje.*
- (1011) *Kiedy w styczniu tańczą muszki,
rolnik prawi do dziewczuszki:
Zagładnij też do stodoły,
czy dość siana mają woły?*
- (1012) *Jak kret ryje w styczniu,
to zima kończy się w maju.*
- (1013) *Kiedy w styczniu rośnie trawa,
licha w lato jest postawa.*
- (1014) *Jak w styczniu rośnie trowa,
spodziywej se, że będzie
nieuroda.*
- (1015) *Jak w styczniu trowa rośnie
na łące,
to lichy będzie w letni
miesiące.*
- (1016) *Styczni zamglony —
marzec zaśnieżony.*
- (1017) *Jak styczni z mgłą chodzi,
mokrą i rychłą wiosne zrodzi.*
- (1018) *Jeśli wilk i lis w styczniu wyje,
znaczy to tęgą jeszcze zimę.*
- (1019) *Jak w styczniu lis szczeko
a wilk wyje,
to jeszcze większo zima do nas
przidzie.*
- (1020) *Lepszy wilk w śniegu w marcu
niż siedlok z płógym w styczniu.*
- (1021) *W styczniu lepszy wilk przy
progu,
niż chłop z koniym przy płogu.*

- (1022) *Styczeń mrozi — lipiec skwarą grozi.*
- (1023) *W styczniu śnieg i błoto, w lutym tęgi mróz za to.*
- (1024) *W styczniu mrozy i śniegi, będą stodoły po brzegi.*
- (1025) *Kiedy styczeń najostrejszy, wtedy roczek najpłodniejszy.*
- (1026) *Jak je moc śniega w styczniu, to je moc grzybów w sierpniu.*
- (1027) *W styczniu gruby lód, w maju miodu w bród.*
- (1028) *Jaki styczeń — taki lipiec.*
- (1029) *Kiedy w styczniu grube lody, to kapusty będą urody.*
- (1030) *Moc śniega w styczniu, mało wody w kwietniu.*
- (1031) *Co styczeń śniegiem przismudzi, to luty z wiatrem odkludzi.*
- (1032) *Styczeń przez dzień świący, a przez noc szczypie.*
- (1033) *W styczniu rośnie dzień — rośnie i zima.*
- (1034) *W styczniu drzewo tnij po pełni na domy, a urodzaj pewny znaczą słyszane tu gromy.*
- (1035) *Kto się w styczniu rodzi — gadzina mu nie szkodzi.*
- (1036) *Jeśli kole Nowego Roku ni ma śniega, to zwykle bywo u nas zło wiosna.*
- (1037) *Nowy Rok (1 I) pogodny, zbiór będzie dorodny.*
- (1038) *Na Nowy Rok przibywo dnia na kurzi krok, a na Trzech Króli (6 I) o skok dali, zaś na Grómnice (2 II) o godzinę więcej.*
- (1039) *Wiatr dnia pierwszego stycznia wieczorem ludzi straszy rakiem chorym,*
- pogoda zaś tego dnia ryby przynosi i cały rok tak dobry głosi.*
- (1040) *Na Nowy Rok przibyło dnia na zajęczy (barani) skok.*
- (1041) *Nowy Rok jaki — cały rok taki.*
- (1042) *Na Nowy Rok noc jasno i cicho, czas będzie urodzaju sprzyjół.*
- (1043) *W noworoczną noc wiatr od wschodu — dla bydła mór, wiatr od zachodu — śmierć królom, od południa mór na ludzi, od północy nieurodzaj przynosi.*
- (1044) *Noworoczno noc jasno i cicho, bez deszcza i wiatru, zapowiada dobry rok.*
- (1045) *Na Nowy Rok pogoda, będzie w polu uroda.*
- (1046) *Na Nowy Rok jasno, będzie w gumnach ciasno.*
- (1047) *Nowy Rok zapowiada, jako pogoda w sierpniu przypado.*
- (1048) *Jeżeli Nowy Rok przypada w poniedziałek — wróży ostrą zimę, wilgotną wiosnę, powodzie i choroby. Jeśli we wtorek, to zima będzie ostra, lecz rok urodzajny. Jeśli w środę, oczekuj rok przyjemny, ale niemiodny. Jeżeli w czwartek — zima będzie łagodna, wiosna wietrzna, lato parne, piękna jesień, dużo owocu i zboża. Jeśli w piątek, należy się obawiać chorób oczu, ludzie będą częściej umierali i grozi wojna. Jeśli w sobotę, to bywa mało zboża, mało wiatrów, dużo owocu i dużo chłodu. Jeśli w niedzielę, to łagodna zima, urodzajna wiosna i wietrzne lato.*

- (1049) Gdy Makary (2 I) pogodny,
cały styczeń chłodny.
- (1050) Jeśli Makary pogodny,
to wrzesień będzie chłodny.
- (1051) Makary jasny,
będzie wrzesień krasny.
- (1052) Wiele słońca na Makarego,
tę ciepła wrzesniowego.
- (1053) Święta Ida (4 I) to dnia przyda.
- (1054) Na Trzech Króli (6 I)
zima zime góń.
- (1055) Na Trzech Króli zima się kuli.
- (1056) Na Trzech Króli dalej do życia
sięgnie.
- (1057) Jeśli na Trzech Króli słońce
świeci,
to już wiosna do nas szybko leci.
- (1058) Na Trzech Króli dużo gwiazd,
będzie dużo ziemniaków.
- (1059) Trzej Królowie w kozłach,
wiosną cieszyć się na duchu.
- (1060) Gdy Trzech Króli mrozem
trzyma,
będzie jeszcze długo zima.
- (1061) Na widok Trzech Króli
każdy w kozłach się tuli,
ale jak Trzej Królowie
cieplem obdarzą,
to gospodarze o wiosnie marzą.
- (1062) Na świętego Seweryna (8 I)
wiesz się mięso do kominu.
- (1063) Julian (9 I) na zimę z mieczem,
ze strachu istic uciecze.
- (1064) Jeśli na świętego Pawła (10 I)
pogoda,
to będzie w tym roku uroda.
- (1065) Jeśli na Pawła słońce świeci,
to będzie wiele żyta.
- (1066) Jak na świętego Pawła kropi,
to radują się już chłopcy.
- (1067) Gdy słońce przygrzewa na
Jana Dobrego (10 I),
spodziewać się można lata
pogodnego.
- (1068) Na świętego Pryskę (18 I)
pod saniami piska.
- (1069) Dzień przy świętym Fabianie
(20 I)
czasem prawdziwie zima
nastanie.
- (1070) Na świętego Fabiana
i Sebastiana
soki nabierają drzewa.
- (1071) Po świętej Agnieszce (21 I)
napije się wół na ścięce.
- (1072) Od świętej Agnieszki odpiyraj
brzeżki.
(łód na rzekach taje)
- (1073) Dziś świętej Agnieszki
wygania pliszki.
- (1074) Jeśli Agnieszka niełusa,
to jeszcze zimie pokusa.
- (1075) Jeśli święta Agnieszka łaskawa,
zaniedługo w polu zabawa.
- (1076) Święta Agnieszka jeśli łaskawa,
wypuści skowronka z rękawa.
- (1077) Święta Agnieszka
wypuszcza skowronka z mieszka.
- (1078) Jeśli święta Agnieszka
wypuści skowronka spod
kamyczka (z mieszka),
to już zima na ziemi długo
nie pomieszka.
- (1079) Święto Agnieszki kapie ze
strzechy,
to schowaj, sędzi, zgryzki.
- (1080) Kiedy święty Wincenty (22 I)
piersi posypie,
to sypać nie przestanie
aż na Gromnicę (2 II).
- (1081) Gdy święty Maciej (24 I)
łodu nie roztopi,
będą długo chuchali w zimne
ręce chłopcy.
- (1082) Na Macieja dobro nadzieja.
- (1083) Na Nawrócenie Pawła (25 I)
pogoda,
pewna na zboża uroda;
jeśli zaś śnieg lub deszcz,
urodzajów zły to wiesz.

- (1084) *Rok dobry w Pawła Nawrócenie
obietują nam słońca promienie.*
- (1085) *Gdy jasny dzień jest
w Pawła Nawrócenie,
całego roku dobre będzie mienie.*
- (1086) *Na Nawrócyni Pawła mroźno,
jasno i cicho,
to nie będzie u siedloka lichy.*
- (1087) *Na Nawrócyni Pawła zima se
odwróci
albo popuści, albo przipuści.*
- (1088) *Marta (30 I) jak sie słońcem
śmieje,
to za miesiąc w polu nadzieje.*
- (1089) *Święty Pieter z Zoly (31 I)
prziostrzuje sztoły.
(zęby na podkowach)*
- (1090) *Kiedy Pietrek fusym ruszo,
wiosna hnet, raduj sie duszo.*
- (1091) *Święty Wirgil (31 I) z lodu
mosty buduje,
jeśli nie buduje, to je rujnuje.*

Luty



- (1092) *Chodzi luty ostro kuty
i pyto sie chłopów, czy mają
dobre bóty.*
- (1093) *Idzie luty ostro kuty
i pyta się chłopą luty:
Czy masz ty dobre buty?
Niekiedy się zmiłuje,
że chłop niby wiosnę czuje,
lecz niekiedy tak się żzyma,
iż człek ledwo wytrzyma.*
- (1094) *Kiedy luty, obuj, chłopie,
dobre buty.*
- (1095) *Gdy mróz w lutym ostro
trzyma,
wtedy już niedługa zima.*
- (1096) *Jeśli w lutym mróz ostro
trzyma,
to już długo nie pottrzyma.*
- (1097) *Jeżeli w lutym nie jest
doskonała zima,
to przyjdzie koło Wielkanocy
ona.*
- (1098) *Gdy luty mrozów nie daje,
to wróży nam nieurodzaje.*
- (1099) *Czasym luty ostro kuty,
czasym luty same pluty.*
- (1100) *W lutym lepszy wilk przy proggu,
niż chłop w polu przy płógu.*
- (1101) *Mglisty luty robi mokre lato.*
- (1102) *Jeśli luty ostry, surowy,
spodzidywej se wczesnej wiosny.*
- (1103) *Luty zimny — siyrpiyń upalny.*
- (1104) *Jeśli luty ciepły,
to Wielkanoc zimno.*
- (1105) *Gdy luty zimny i suchy,
to sierpień będzie gorący.*
- (1106) *Jeśli wodę spuści luty,
marzec ją zamiyni w lody.*
- (1107) *Jeśli luty ciepłym darzi,
marzec zimnym nas obdarzi.*
- (1108) *W miesiącu lutym ciepło gdy
panuje,
długość zimna nierychłą
paszę obiecuje.*
- (1109) *Jak luty wodę spuści,
to marzec ją skuć musi.*

- (1110) *Jak luty z ciepłym chodzi,
to marzec wychłodzi.*
- (1111) *Gdy ciepły jest luty,
patrz, jakie masz buty.*
- (1112) *Jak w lutym kómor brzeczy
za uszami,
polecisz w marcu za piec
w baranicy.*
- (1113) *Gdy w lutym muszki latają,
w marcu baby w ręce chuchają.*
- (1114) *Jeśli w lutym muchy brzeczą,
to w marcu dęby jęczą.*
- (1115) *W lutym ciepło, w marcu mróz,
wyciąg sanie, schowej wóz.*
- (1116) *Jak luty ciepłym darzi,
to marzec mrozym wysmaży.*
- (1117) *Jak luty z wiatrami,
rychło wiosna przed nami.*
- (1118) *W lutym jaki wicher, taka
zamieć.*
- (1119) *Silne wiatry z końcem lutego,
spoziewaj się lata żyznego.*
- (1120) *Jeśli luty goni chmury,
w marcu śniega fury.*
- (1121) *Gdy luty grzmi od wschodu,
burze i wiatry będą w tym roku.*
- (1122) *Jak w lutym skowronek nie
śpiywo,
to w marcu mróz przewiywo,
a jak za moc pochutniwo,
to gazdóm szkody przibiywo.*
- (1123) *Ani luty lubej nie zatrzyma,
gdy z mrozem zechce odejść
zima.*
- (1124) *Jak długo skowronek śpiywo
przed Grómnice (2 II),
tak długo się po nich nie
odezwie.*
- (1125) *Jak długo skowronek przed
Grómnice wyrzgnie,
tak długo po ni jeszcze marznie.*
- (1126) *Grómnice po lodzie —
Wielkanoc po wodzie.*
- (1127) *Na Grómnice gęś po wodzie —
na Wielkanoc po lodzie.*
- (1128) *Na Grómnice gęś po wodzie,
w marcu klejże po lodzie.*
- (1129) *Na Gromnicę kałwiki,
będzie urodzaj na jabłka
i gruszki.*
- (1130) *Jak już Grómnica, to zimy
połowica.*
- (1131) *Na Grómnice szczyt zimnice,
pół grocice i pół chlebiczka,
pół sannice i pół święczniczka.*
- (1132) *Na Grómnice jaźwiec (borsuk)
lezie z dziury,
po Grómnicy zaś ucieko do ni.*
- (1133) *Grómnice jasne i czyste,
zima potrwo jeszcze zaiste.*
- (1134) *Na Grómnice pół zimnice,
czasym człek się w bagnie kice.*
- (1135) *Jak słońce świyci jasno na
Grómnice,
to przida większe mrozy
i śnieżyce.*
- (1136) *Jasny dziyń na Grómnice,
lno przyczynio na przesłice.*
- (1137) *Jak na Grómnice roztaje,
rzodki byda urodzaje.*
- (1138) *Kiedy ciepło na Grómnice,
kupię dobrą baranice,
a jak dzierży zima ostra,
baranicą rżnę do chrosta.*
- (1139) *Gdy w Gromnicę z dachu ciecze,
zima długo się powlecze.*
- (1140) *Na Grómnice lepszy jak wilk
do owczarni wleci,
niż jak słońce przez dźwiyrze
zaświyci.*
- (1141) *Jeśli na Grómnice słońce świyci,
to byda długi nici.*
- (1142) *Gdy na Gromnicę jest jasno
i mróz,
to gotuj sobie, chłopie, dobry
wóz.*
- (1143) *Jeśli na Grómnice taje,
to gotuj, chłopie, sanie.*
- (1144) *Jak w Grómniczną odwilż,
to niedźwiydz bude poprawio.*

- (1145) W Oczyszczyni Panny Maryje
(2 II)
woli chłop wilka w chływie,
niż ciepłego słońca promiynie.
- (1146) *Na Oczyszczyni Panny
zbliży się koniec sanny.*
- (1147) Na świętego Błażeja (3 II)
słoneczko ogrzewa.
- (1148) *Prawi święty Błażej:
Gaździnko, dbej i dobytku dej,
na czeladź se nie spuszczej.*
- (1149) Święto Werónika (4 II)
słońko pomyka.
- (1150) *Na świętą Werke doszkub
piyrzi.*
- (1151) Święto Agata (5 II)
bywo na śniyg bogata.
- (1152) *Święto Agata rozpuszczo
zwiyrzeta.*
- (1153) Na świętą Agate uklodej
wiechcie za łate.
- (1154) *Sól świętej Agaty bróni od
ognia chaty.*
- (1155) W dziyń świętej Agaty
jak słońko przez okiynko
zoglądo do naszej chaty,
to wiosynka na świat spoglądo
spoza zimowej kraty.
- (1156) *Jak święto Agata po błocie
brodzi,
w Zmortwychwstani chłop
po lodzie chodzi.*
- (1157) Gdy świętej Agaty,
to wyłazi mucha spod chaty.
- (1158) *Święto Dorota (6 II)
zapowiada śniyg i błota.*
- (1159) Święto Dorota na śniyg bogata.
- (1160) *Na świętą Dorote rado ciecze
do bótów,
a na świętego Macieja
(24 II) zmoknie zawieja.*
- (1161) Po świętej Dorocie schną
chustki na płocie,
a jeśli prędko nie schną,
mrozy baby za piec wepchną.
- (1162) *Na święty Radko (7 II)
na polu gładko.*
- (1163) Jeśli o świętym Piotrze
(8 II) cie ciepły pluży,
do Wielkanocy zimno czasy
przedłuży.
- (1164) *Święto Apolenka (9 II)
rachuje polanka.*
- (1165) Na Benedykta (12 II)
chłop budę utyka.
- (1166) *Kiedy w chłodną Katarzynę
(13 II) z nieba nic nie spadnie,
to w przyszłym lutym będzie
chyba jeszcze ładniej.*
- (1167) Od świętej Katarzyny
nie prześladow już zwierzyny.
- (1168) *Na świętego Walentynka (14 II)
siyj przisade do zogónka.*
- (1169) Święty Walynty jak odmrozi
pięty,
na kust wysprzedej wszystki
sprzęty.
- (1170) *Na święty Walynty uciekają
z domu cynty.*
- (1171) Święty Walek wiosny tatek.
- (1172) *Na Walka podle kalyndorza
idzie już zima do morza.*
- (1173) Na Grzegorza (21 II)
idzie zima do morza
albo czasym przisporza.
- (1174) *Święty Piotr (22 II) gdy się
rozgrzeje,
to wiosna tak prędko nie
przyśpieje.*
- (1175) Gdy mróz w dwudziestym
drugim (Piotra),
dzień straszny nad mrozem
długim;
takż w dzień świętego
Macieja (24 II)
czterdzieści dni jest nadzieja.
- (1176) *Święty Maciej (24 II) zimę
traci,
jak nie traci, to bogaci.*

- [1177] Na świętego Macieja lody
wróżą długie chłody,
a gdy płynie struga, to zima
już niedługa.
- (1178) *Jeśli święty Maciej lodu nie
roztopi,
będą jeszcze w ręce chuchać
chłopi.*
- [1179] Jeśli na świętego Macieja jest
jasno,
to przyszły rok będzie ciepło.
- (1180) *Na świętego Macieja lis nie
chodzi po lodzie,
a skowrónek już pije wodę
z kolaje.*
- [1181] Na świętego Macieja sieje się
przysada.
- (1182) *Święty Maciej łomie lody,
jak jich ni ma, to jich robi.*
- [1183] Na świętego Macieja
piyrsko wiosny nadzieja.
- (1184) *Wiele na Macieja pola gołego,
tela piyrszego mają lasu
zielónego.*
- [1185] Jak Maciek kiwnie brodą,
zima na dół idzie z wodą.
- (1186) *Macieju, Macieju,
już kwaki sieją.*
- [1187] Na Macieja dobro nadzieja.
- (1188) *Na świętego Romana (28 II)
pogoda wždy utyłana.*
- [1189] Święty Roman ziemniaków
ziemian.
- (1190) *Jak jest na Romana,
ziemniaków nadzieja taka.*

INFORMATORZY:

ADOLF BÖHM, urodzony w 1904 r. w Stonawie i tam zamieszkały.

EDWARD GADLINA, urodzony w 1908 r. w Ligotce Kameralnej i tam zamieszkały.

JERZY CIAHOTNY, urodzony w 1913 r. w Mistrzowicach i tam zamieszkały.

JÓZEF KLIMEK, urodzony w 1923 r. w Milikowie i tam zamieszkały.

MARIA KUBICOWA, urodzona w 1882 r. w Domasłowicach Dolnych, zamieszkała w Łazach.

FRANCISZEK OŻÓG, urodzony w 1908 r. w Skrzeczoniu, zamieszkały w Zabłociu.

ZOFIA PIECHACZKOWA, urodzona w 1904 r. w Marklowirach Dolnych i tam zamieszkała.

ALOJZY SIKORA, urodzony w 1909 r. w Łomnej Dolnej i tam zamieszkały.

JAN SIKORA, urodzony w 1895 r. w Gutach i tam zamieszkały.

TEOFIL STOLARZ, urodzony w 1907 r. w Markłowicach Dolnych i tam zamieszkały.

PIOTR SWACZYNA, urodzony w 1912 r. w Suchej Górnej i tam zamieszkały.

ANDRZEJ SZCZUREK, urodzony w 1882 r. w Kostkowicach, zamieszkały w Gutach.

ZOFIA SZELIGOWA, urodzona w 1888 r. we Frysztacie i tam zamieszkała.

TEOFIL SZELIGA, urodzony w 1884 r. w Zebrydowicach, zamieszkały we Frysztacie.

ANNA SZYMIKOWA, urodzona w 1909 r. w Karwinie, zamieszkała we Frysztacie.

JAN URBANIEC, urodzony w 1905 r. w Cieszynie i tam zamieszkały.

JAN WACHTARCZYK, urodzony w 1921 r. w Piotrowicach i tam zamieszkały.

STANISŁAW ZAWADA, urodzony w 1922 r. w Wędryni-Zaolziu i tam zamieszkały.

LITERATURA:

- Jan Stanisław Bystron:* Przysłowia polskie. Kraków 1933.
- Andrzej Cinciała:* Przysłowia, reguły i przepowiednie gospodarskie na Śląsku, (w:) Złanie Śląskie, r. VI: 1930, str. 218—220.
- Kornelia Dygacz:* Ludowe przepowiednie pogody i urodzaju na Śląsku. Katowice 1983.
- Wojciech Jastrzębowski:* Przepowiednie pogody, śloty, wiatru i innych zmian powietrza. Warszawa 1847.
- Władysław Kupiszewski:* Słownictwo meteorologiczne w gwarach i historii języka polskiego. Wrocław — Warszawa — Kraków 1969.
- Henryk Mitosek:* Ludowe prognostyki pogody, (w:) Problemy nr 1 (130), r. XIII: 1957, str. 38—45.
- Kazimierz Moszyński:* Kultura Ludowa Słowian, t. II. Warszawa 1967.
- Zuzana Profantová:* Dúha vodu pije. Bratislava 1986.
- Sęk:* Przepowiednie góralskie, (w:) Złanie Śląskie, r. IX: 1933, str. 102—105.
- Marian Strzemiński:* Pogoda w przepowiedniach ludowych, (w:) Problemy nr 9 (114), r. XI: 1955, str. 619—627.
- Anna Szyfer:* Tradycyjna astronomia i meteorologia ludowa na Mazurach, Warmii i Kurpiach. Olsztyn 1969.
- Jan Szymik:* Jaka będzie pogoda? Głos Ludu nr 81, r. 20: 1964.
- Jan Szymik:* Pogoda a przysłowia ludowe, (w:) Kalendarz Śląski 1966, str. 174—178. Ostrawa 1965.
- Jan Szymik:* Sputniki a pogoda na Ziemi. Głos Ludu nr 25, r. 22: 1966.
- Jan Szymik:* Pogoda i choroby. Głos Ludu nr 49, r. 22: 1966.
- Jan Szymik:* Kiedy nastaną mrozy... Głos Ludu nr. 132, r. 22: 1966.
- Jan Szymik:* Kosmos i pogoda. Głos Ludu nr 144, r. 22: 1966.
- Jan Szymik:* Na Gody użyjesz swobody. Głos Ludu nr 154, r. 2: 1966.
- Jan Szymik:* Stuletni kalendarz, fantazja a rzeczywistość, (w:) Kalendarz Śląski 1967, str. 176—179. Ostrawa 1966.
- Jan Szymik:* Na Wielkanoc deszcze... Głos Ludu nr 37, r. 23: 1967.
- Jan Szymik:* Długookresowe prognozy pogody, (w:) Kalendarz Śląski 1968, str. 54—57. Ostrawa 1967.
- Jan Szymik:* Babki a pogoda. Głos Ludu nr. 29, r. 25: 1969.
- Jan Szymik:* Jak to ludzie przepowiadają pogodę, (w:) Płyniesz Olzo, t. I, str. 115—135. Ostrawa 1970.
- Jan Szymik:* Kto nie wierzy, niechaj przymierzy. Nasza Wieś nr 1 (1973), r. 1979.
- Jyndrys Wiater (Jan Szymik):* Jaki czas czako nas? Głos Ludu nr 2, 25, 43, 52, 63, 79, r. 24: 1968.
- Daniel Wierzbicki:* Meteorologia ludowa czyli zdania i przysłowia ludu naszego, służące do przepowiadania stanu pogody. Kraków 1882.
- Robert Zanibal:* Prognostyka ludowa na cały rok, (w:) Złanie Śląskie, r. VII: 1931, str. 220—222.

Rysunki:

Wszystkie rysunki oraz nagłówki według dostarczonych wzorów wykonał STANISŁAW ORSZULIK

Zdjęcia:

IVO MOZDIAK i JAN SZYMIK

SPIS TREŚCI

Kilka słów wprowadzających	1
Prognostyki w świetle nauki	3
Ogólna ocena i charakterystyka prognostyków	4
Systematyka prognostyków	6
Na zakończenie jeszcze kilka słów . . .	8
Wiązanka ludowych przepowiedni pogody, urodzajów i prac polnych podług czterech pór i dwunastu miesięcy roku oraz na podstawie innych zjawisk w przyrodzie	9
Wiosna	9
Marzec	10
Kwiecień	13
Maj	15
Lato	19
Czerwiec	19
Lipiec	23
Sierpień	26
Jesień	29
Wrzesień	30
Październik	32
Listopad	35
Zima	39
Grudzień	40
Styczeń	43
Luty	46
Informatorzy	50
Literatura	51



JAN SZYMIK

A GDY BĘDZIE SŁOŃCE I POGODA?

(Ludowe prognostyki pogody ze Śląska Cieszyńskiego)

Redaktor publikacji
DANIEL KADŁUBIEC

Układ graficzny
JAN SZYMIK

Wydała
SEKCJA FOLKLORYSTYCZNA
Zarządu Głównego
Polskiego Związku
Kulturalno-Oświatowego
Czeski Cieszyn
1989

Nakład 1 000 egz.
Cena 10 Kčs

Druk: Moravské tiskařské závody, n. p., provoz 23, Karwina-Frysztat

Zezwolenie: 380308489





Książnica Cieszyńska

KP 3.02.22 SL